कक्षानौ मा अध्ययनरत बिधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र नेपाली,भाषा शिक्षा विभाग अन्तगतस्नातकोत्तर तह (एम.एड) चौथो सेमेस्टर ने.पा.शि (५४४) को प्रयोजनका लागि प्रस्तुतशोधप्रस्ताव

शोधार्थी
भगवती भारती
क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वष :५(२०७५/२०७७)
त्रि.वि दता क्रमाङ्क :९-२-४५१-३-२०१३
चौथो सेमेस्टरको परीक्षा क्रमाङ्क र वष: ७५२१८०१८

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
शिक्षाशास्त्र सङ्काय
नेपाली भाषा शिक्षा विभाग
जनता बहमुखी क्याम्पस
इटहरी -५ सुनसरी

वि.स.:२०८१/इ.स.२०२४

कक्षानौ मा अध्ययनरत बिधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, शिक्षाशास्त्र नेपाली,भाषा शिक्षा विभाग अन्तगतस्नातकोत्तर तह
(एम.एड) चौथो सेमेस्टर ने.पा.शि (५४४) को प्रयोजनका लागि प्रस्तुतशोधप्रस्ताव

शोधार्थी
भगवती भारती
क्याम्पस क्रमाङ्क र शैक्षिक वष :५
त्रि.वि दता क्रमाङ्क :९-२-४५१-३-२०१३
चौथो सेमेस्टरको परीक्षा क्रमाङ्क र वष: ७५२१८०१८

शोधपत्रपेसगरेकोमिति
वि.सं. :……………..

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
जनता बहमुखी क्याम्पस
शिक्षाशास्त्रसङ्काय
नेपालीभाषा शिक्षाविभाग
इटहरी, सुनसरी

वि.स.:२०८१/इ.स.२०२४

शोधपत्रभाइवाभए
कोमिति
वि.सं.
:……………..

स्वयम्घोषणा

म शोधार्थी भगवती भारती यो घोषणा गर्दछु। प्रस्तुत शोधपत्र मेरो मौलिक अनुसन्धा नहो ।शोधपत्रको कुनै अंश समेत मैले कहिँ कतै बाटह-बहन नक्कल गरेको छैन। आवश्यकता अनुसार सन्दभर स्रोत खुलाई पूवकायको प्रयोग गरेको छु। कहिँ कतै बाटह-बहन नक्कल गरेको प्रमाणित भएमा त्यसबाट आउने सबै खालेपरिणामहरूको सामना गनप्र [illegible]द्ध[illegible] व[illegible]क्त [illegible] सम्बन्धमा [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

जनता बहुमुखी क्याम्पस

☎०२५ - ५८१३००
५८००६४

इटहरी, सुनसरी

स्थापित : २०४५

(त्रिभुवनविश्वविद्यालयबाट सम्बन्धनप्राप्त)

व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र सङ्काय

प.सं.

च.नं.

मिति

शोध निदशकको सिफारिस–पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय जनता बहुमुखी क्याम्पस नेपाली शिक्षा विभागअन्तगत [illegible] ([illegible]) पाठ्यांशको प्रयोजनाथ प्रस्तुत **कक्षा नौ मा अध्ययनरत बिधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन** अध्ययन शीषकको शोधपत्र मेरा [illegible] प्रस्तुत शोधपत्र सम्बन्धित तहका निमित्त उपयुक्त भएकाले आवश्यक [illegible]

[illegible]:

....

प्रा.[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible],[illegible]

[illegible]

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस[illegible] **कक्षा नौ मा अध्ययनरत विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन** [illegible] शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय जनता बहमूखी क्याम्यस नेपाली भाषा शिक्षा विभाग अन्तगतको स्नातकोत्तर तह चौथो सत्रको ने पा शि [illegible] को प्रयोजनका लागि तयार पारिएको हो । यस शोधपत्रले [illegible] क्ष[illegible]

[illegible] पनि काय गनका लागि एक्लो प्रयास असम्भव हने भएकाले अनुसन्धान जस्तो जटिल कायमा आफ्नो काय व्यस्तता भएतापनि शीषक चयनदेखि लिएर शोधप्रस्ताव लेखन, [illegible] त्र [illegible] रूपमा साथ सहयोग एवम् निदशन गनु हने शोध निदशक तिथराज भट्टराई, [illegible] भाषा शिक्षा विभागका प्रमुख मदन बराल प्रति हादिक नमन गन चाहान्छु । त्यसैगरी यस क्याम्पसका नेपाली शिक्षा विभागका सम्पूण गुरूवगहरू प्रति हादिक कृतज्ञता ज्ञापन गदछु । जनता बहमूखी क्याम्पसका शिक्षाशास्त्र [illegible] प्र[illegible], क्याम्पस प्रमुख एवम् सम्पूण क्याम्पस परिवारप्रति साथै शाधपत्र तयार पानका लागि आवश्यक पन सामग्री उपलब्ध गराई सहयोग गनु हने पुस्तकालय परिवारप्रति हादिक धन्यवाद प्रकट गदछु । त्यसैगरी मलाई [illegible] त्र [illegible] त्यसै गरी मलाई प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष रूपमा साथ सहयोग गनुहने आत्मीय मित्र र अन्य सम्पूण सहयोगी प्रति हादिक कृतज्ञता ज्ञापन गदछु । यस शोधपत्रको भाषा सम्पादन तथा यसलाई मूत रूप दिलाउनका लागि आवश्यक सहयोग गनुहने ईशा स्टेशनरीका प्राविधिक श्री दिपक खनालप्रति नतमस्तक छु । अन्त्यमा यो शोधपत्र मूल्याङ्कनका लागि जनता बहमूखी क्याम्पस शिक्षाशास्त्र सङ्काय अन्तगत नेपाली शिक्षा [illegible]

शोधसार

प्रस्तुत कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन शीषकको शोधप त्रत्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय जनता बहमुखी क्याम्पस नेपाली भाषा शिक्षा विभाग अन्तगत स्नातकोत्तरतह, चौथो ५४४ को प्रयोजनका निम्ति य पारिएको हो। यस शोधपत्रमा (५०) पृष्ठस ङ्ख्यार हेकाछन। प्रस्तुत शोधपत्रमा कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन शीषक मा केन्द्रित रहेकोछ। शोधपत्रको समस्या अन्तरगत कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता कस्तो छ? भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमता कस्तोछ ? लैङ्गिक आधारमा विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता कस्तोछ? सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता कस्तो छ ? [illegible] *विद्यार्थीहरुको* [illegible] क्षमता [illegible]? [illegible] *अन्तगत* [illegible] क्षा [illegible] *विद्यार्थीहरुको* [illegible] क्ष [illegible] *विद्यार्थीहरुको* [illegible] *विद्यार्थीहरुको* [illegible] *प्रामिणतफ* [illegible] *विद्यार्थीहरुको* [illegible] क्ष [illegible]

[illegible] *उद्देश्य* [illegible] *विद्यालयकाजम्मा* [illegible] *जनाविद्यार्थीहरूलाई* [illegible] *प्राथमिकस्रोत* [illegible] (...,...,...,...,...) [illegible]

[illegible] *प्राथमिकस्रोत* [illegible] *थाविश्लेषणकाक्रममा आवश्यकमात्रा मासम्बन्धित* [illegible] *कासामग्रीहरू,* [illegible] *प्रस्तुतगरिएकोछ।* [illegible] *परिभाषाकशब्दावली,* [illegible] *सैद्धान्तिक* [illegible] *व्याख्यात* [illegible] *प्रस्तुत* [illegible]

विषय सूची

शीषक **पेज नं.**

अध्याय एक

शोधको परिचय

अध्ययनको पृष्ठभूमि [illegible]

[illegible] [illegible]

उद्देश्य [illegible]

अध्ययनको औचित्य [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

अध्याय दुई

पूवकायको समीक्षा तथा सैद्धान्तिकधारणात्मक संरचना

[illegible] [illegible]

शोधकायको समिक्षा [illegible]

[illegible] [illegible]

सैद्धान्तिक /[illegible] [illegible]

निबन्धको परिचय [illegible]

निबन्ध लेख्दा ध्यानदिनुपन पक्षहरु [illegible]

[illegible] [illegible]

अध्याय तीन

अध्ययनको विधि/ प्रक्रिया

[illegible] [illegible]

जनसंख्या र नमुना [illegible]

तथ्याङ्कका साधनहरू [illegible]

[illegible] [illegible]

तथ्याङ्क सङ्कलन प्रक्रिया [illegible]

तथ्याङ्कको परीक्षण [illegible]

अध्याय चार

नतिजा परिणाम र छलफल

[illegible] [illegible]

समग्र विद्यार्थीहरूको [illegible] क्ष[illegible] [illegible] [illegible]

समग्र मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा विद्यार्थीहरूका

[illegible] क्ष[illegible] [illegible] [illegible]

विभिन्न समूहबिच निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति [illegible]

छलफल र व्याख्या [illegible]

अध्याय५

निष्कष, सुझावरउपयोगिता

[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] क्ष[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

प्र[illegible] [illegible]

भावी अनुसन्धानका लागि शीषकहरू [illegible]

सन्दभसूची ४७

परिशिष्ट ४८

व्यक्तिवृत्त ४९

तालिकासूची

विषयपृष्ठसङ्ख्या

[illegible] प्राप्ताङ्क प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको
निबन्ध लेखन क्षमताको अवस्था [illegible]

[illegible] मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र
विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति [illegible]

[illegible] लैङ्गिक आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति [illegible]

[illegible] भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति [illegible]

[illegible] विद्यालयको प्रकृतिको आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति [illegible]

[illegible] सहर र ग्रामिणका विद्यालयका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति [illegible]

[illegible] लैङ्गिक आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना [illegible]

[illegible] भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना [illegible]

[illegible] द्य [illegible] प्र [illegible] न्[illegible] क्ष[illegible] [illegible]

[illegible] ग्र[illegible] द्य[illegible] न्[illegible] क्ष[illegible] [illegible]

चित्रसूची

विषयपृष्ठसङ्ख्या

□□त्र □□□प्राप्ताङ्क प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको अवस्था □□

□□त्र □□□मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति □□

□□त्र □□□लैङ्गिक आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति □□

□□त्र□□□□□□□ पृष्ठभूमिका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति □□

□□त्र □□ सहर र ग्रामिणका विद्यालयका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति □□

□□त्र □□□□□□□ □□□□□ □□□न्□ □□□ क्ष□□□□ □□□□ □□

□□त्र □□ भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना □□

□□त्र □□□विद्यालयको प्रकृतिको आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना □□

□□त्र □□□ □□□ □ ग्र□□□□□ □□द्य□□□□□ □□□□□ □□□न्□ □□□ क्ष□□□□ □□□□ □□

अध्याय एक- शोध परिचय

पृष्ठभूमि

संस्कृतको 'भाष्' धातुबाट भाषा शब्दको निमाण भएको हो। भाषा धातुको अथ बोल्नु वा भन्नु भन्ने हन्छ भाषा विचार विनिमयको माध्यम हो तर विचार विनिमयका सबै माध्यमलाई भाषा भनिदैन। आँखा झिम्क्याएर हातले इसारा गरेर ताली बजाएर गरिने विचार विनिमय भाषा होइन्।पशुपंक्षीहरुले प्रयोग गन ध्वनि वा आवाजलाई पनि भाषा वैज्ञानिक सन्दभमा भाषा भनिदैन। खास गरी स्वर र व्यञ्जनजस्ता ध्वनिहरू स्पष्ट छुट्याउन सकिने गरी मान्छेका उच्चारण अवयवद्वारा उच्चारित आवाजलाई मात्र भाषा भनिन्छ। भाषा उच्चारणअवयवद्वारा उच्चारित यादृच्छिक ध्वनि प्रतिकहरुको त्यो व्यवस्था हो जसका माध्यमबाट समाजका मानिसहरू आपसमा विचारको आदान- प्रदान गदछन् भाषाको माध्यमबाट मानिसले आफूलाई विचार विनिमयको सर्वोत्कृष्ट साधन र मानवको सर्वोच्च निधिका रुपमा चिनाउन सकिन्छ(न्यौपाने,२०६९:१)।

पाठ्यक्रम अङ्ग्रेजीभाषाको Curriculumशब्दको नेपाली रूपान्तरणहो। Curriculum शब्द ल्याटिन भाषाकोCurrereबाट बनेको हो। यसको अथ दगुनु(to run) दौडको मैदान अथात एउटा निश्चित दुरी भन्ने हन्छ।पाठ्यक्रममा निधारण गरिएका उद्देश्य पूरा गन विद्यार्थीले अपनाउने प्रकृयालाई पाठ्यक्रमरूपी दौडको मैदान भनिन्छ।लक्षित उद्देश्य हासिल गनका लागि गरिने सम्पूण प्रयास पाठ्यक्रम हो। यसले शैक्षिकअनुभव, शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप सिकाइ वातावरण र सिक्ने व्यक्तिलाई समेट्दछ। पाठ्यक्रम कक्षाभित्र र बाहिर बनाइने सम्पूणसम्पूण कायक्रमको व्यापक एवम् विस्तृत योजनावद्ध दस्तावेज हो।(धिताल र अन्य २०७१: पृष्ठ ५८)।

पाठ्यपुस्तक पाठ्यक्रमद्वारा निर्धारित लक्ष्य पूरा गन आवश्यक शिक्षण सिकाइ क्रियाकलप सञ्चालनको लागि सहयोग गन प्रमुख साधन हो। पाठ्यपुस्तक निर्धारित पाठ्यक्रमअनुसार विद्यार्थी र शिक्षकलाई माग दशन गन गरी निमाण गरिएको सामग्री हो। पाठ्यपुस्तक कुनैपनि विषयमा शिक्षकलाई निदशन तथा नियन्त्रण गन र विद्यार्थीलाई पुनरावृत्ति र अभ्यासका सन्दभमा उपयोग गन पाठ्यक्रमका उद्देश्य अनुरुप तयार पारिएको सामग्री हो।(धिताल र अन्य२०७१: पृष्ठ१०४)।

भाषिक सिप भन्नाले भाषाका चार सिपहरु सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ लाई बुझिन्छ। भाषिक सिपको मुख्य उद्देश्य नै यी चारै सिपको विकासमा मद्दत गनु हो। सिप भनेको एक किसिमको बानी वा आदत हो। भाषामा व्यक्त अभिप्राय र व्यक्त प्रकृयालाई राम्रोसँग सुन्नु र बुझ्नु एउटा सिप हो अनि सुनेर बुझे अनुरुप उपयुक्त प्रक्रिया पुयाई

बोल्न र अभिव्यक्त गन जन्नु अर्को महत्वपूण सिप हो। त्यसैगरी लिपिबद्ध भाषालाई उपयुक्त ढङ्गले पढ्न जान्नु र बुझ्नु तेस्रो महत्वपूण सिप हो भने सम्बन्धित भाषाका उपयुक्त लिपि चिन्हहरुको उपयोग गरेर प्रभावकारी रुपमा लेखेर अभिव्यक्त गन जान्नुचौथो महत्वपूण सिप हो।यिनै सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ जस्ता आधारभूत सिपहरुमा दक्षता प्राप्त गराई भाषाको ग्रहण र अभिव्यक्ति कलामा निपुणता हासिल गराउनु नै भाषिक सिप केन्द्रित हन्छ(पौडेल,२०७६:पृष्ठ३)।

कुनै पनि भाषाका मौखिक र लिखित दुई माध्यम मौखिक माध्यम उच्चाय र श्रव्य प्रक्रियामा आधारित हन्छ र यसको प्रयोग वक्ता र श्रोताको सामीप्यमा हन्छ। भाषाको लिखित माध्यम कागत र कलमको सहयताले विभिन्न लेख्य चिन्हको उपयोग गरी प्रस्तुत गरिन्छ। लेख्य भाषाश्रव्यात्मक नभई दृश्यात्मक हन्छ लिखित भाषा स्थायी किसिमको हन्छ। लिखित भाषाबाटै मानवले ज्ञान विज्ञानका क्षेत्रमा उपलब्ध गरेका प्राप्ति आफूले अनुभव गरेका उपादेयताहरुलाई सुरक्षित गरेरराख्न सकिन्छ र तिनको अध्ययन रउपयोग गरेर युग युगान्तरसम्म मानवीय सभ्यताको विकासमा टेवा पुयाउन लेखन कलाले मद्दत गछ।

लेखन कलाको महत्वपूण कायकलाप निबन्ध लेखन हो। यसका लागि विद्यार्थीमा प्रशस्त प्रौढता चाहिन्छ। यसमा स्वतन्त्र र निदशित दुवै अभ्यास गराउन सकिन्छ। यसका लागि अनुच्छेद लेखनका निम्ति उपयोगी हने शीषकहरु नै पनि दिन सकिन्छ। यसको मुख्य उद्देश्य निबन्धन सिप हासिल गनु र आफ्ना वस्तु तथ्यात्मक, भावात्मक,वैचारिक आदि अभिव्यक्तिलाई विस्तारपूवक प्रतिपादन सहितपूवापर क्रम मिलाई श्रृङ्खलाबद्ध रुपमा प्रस्तुति गन सिप आजन गनु हो विद्यार्थीले ६/७कक्षादेखि नै निबन्ध लेख्ने अभ्यास गछन् र उच्च माध्यमिक तहमा आई त्यसैको स्तरीकरणात्मक अभ्यास गदछन् (पौडेल,२०७६:पृष्ठ१०२)।

भाषाका सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ सिपमध्ये लेखाइ सिपको विकास गराउनुमा निपुण रहेको पाइन्छ निबन्ध संस्कृत भाषाबाट नेपालीमा आएको तत्सम शब्द हो। संस्कृतको ‘बन्ध' शब्दमा ‘न’ उपसग लागेपछि(नि+बन्ध्+घञ् निबन्ध) निबन्ध शब्द तयार हन्छ(बराल,२०५५:३८२)

पूर्वीय साहित्यमा निबन्ध शब्दको प्रयोग प्राचीन समयदेखि हँदै आएको भेटिन्छ।‘महाभारत’ ‘कोश्रीमद्भागवत गीता’ खण्डमा कृष्णले अजुनलाई उपदेश दिने क्रममा दाशनिक सन्दभमा आत्मालाई सांसारिक मायावी जालमा बाँधेर राख्ने आसुरी सम्पतिका अथमा निबन्ध शब्दको प्रयोग गरिएको छ(सुवेदी;२०४३:६)।

पाश्चात्य जगतको 'एस्से' शब्दको नेपाली समानार्थी रूप निबन्ध हो। पश्चिममा फ्रान्सेली निबन्धकार मिसल द मोन्तेनले विधा विशेषका रुपमा सवप्रथम सन्१८५०मा निबन्ध शब्दको प्रयोग गरेको पाइन्छ।'एस्से'शब्दफ्रेन्च भाषाको 'एस्सी' बाट आएको पाइन्छ जसको अथ प्रयास गनु भन्नु हन्छ(ओझा,२०७५:२)।

कुनै विषयमा केन्द्रित रही त्यससम्बन्धी विषयबस्तुलाई विस्तृत रुपमा गद्यमा क्रमबद्ध र व्यवस्थित ढङ्गले गरिने वस्तुपरक वा आत्मपरक अभिव्यक्ति निबन्ध हो।निबन्धमा लेखकका व्यक्तिगत अनुभव अनुभूति तथा विचारहरुको क्रमिक प्रस्तुति रहन्छ।निबन्ध साहित्यको कान्छो र लेख्यपाठ्य विधा हो। वैचारिकता, वैयक्तिकता, भाषिक सघनता,प्रस्तुतिगत सघनता,वाक्य गठन र शब्द प्रयोगगत विशिष्टता जस्ता विशेषताहरु निबन्धमा पाइन्छ।

वास्तविक र काल्पनिक विषयवस्तुमा केन्द्रित छोटो,छरितो,खदिलो र सुगठित आलङ्कारिक भाषा शैलियुक्त अनुभूतिको रागात्मक पोखाइ भएको ललित गद्य विधामा संरचित रचना नै निबन्ध हो।यो भाषाका चारवटा सिप मध्ये सबैभन्दा अन्त्यमा सिकिने विशिष्ट सिप लेखाइ सिप अन्तगत पदछ। प्रस्तुत शोध कायमा झापा जिल्लाका कक्षा ९का विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन गरिएकोछ।

प्रस्तुत शोधप्रस्ताव त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र सङ्काय जनता बहमुखी क्याम्पस सुनसरी, नेपाली भाषा शिक्षा विभाग अन्तगत स्नातकोत्तर चौथो सत्रको नेपा.शि ५४४पाठ्याशंको आवश्यक्ता परिपूतिका निम्ति तयार पारिएको हो।

भाषा शिक्षामा भाषिक क्षमताको अन्त्यमा उच्च महत्व रहेको हन्छ भाषाका सुनाइ बोलाइ पढाइ र लेखाइ सम्बन्धी सिपहरूमा सक्षमता हासिल हनु नै भाषिक क्षमता हो। भाषाका चारवटा सिपहरु मध्ये लेखाइ सिप विशिष्ट सिप हो लेखाइ सिप भित्र चिठी,दैनिकी, निवेदन, प्रश्नोत्तर,बुँदा टिपोट,अनुच्छेद लेखन, निबन्ध लेखन सिप विद्यार्थीहरुले विद्यालय वा क्याम्पस का कक्षा कोठामा विकास गन सिप हो रयस्तो सिप वा कला को सिप भनेको अन्य सिप वा सुनाइ वोलाइ पढाइ सिप भन्दा पछाडि हन्छ। निबन्ध भनेको साहित्यको एउटा विधा हो। यो एउटा छुटै सम्रचना मा बाधिएको हन्छ निबन्ध लेखन सिपको परिक्षण भनेको विषयवस्तु श्रृङ्खला भाषाशैली मौलिकता आदिका आधारमा हन्छ। निबन्ध लेखन विद्यार्थीका निम्ति अन्य लेखन भन्दा अलि जटिल किसिमको मानिन्छ त्यसैले यो सिपको विकास गनका लागी विद्यार्थीले अन्य सिपहरुको विकास गनुपछ।

प्रस्तुत अध्ययनमा विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमतालाई मुख्य आधार बनाएर अध्ययन गरिएको छशैक्षणिक पाठ्यक्रमहरूले निबन्ध लेखन सम्बन्धी पाठ्यवस्तुलाई महत्व दिइरहेको परिप्रेक्षमा विद्यालय तहको विशेष गरी कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखनमा प्रयुक्त विषयवस्तुको सघनता, भाषाशैली, वणविन्यासीय त्रुटि आदि जस्ता क्षेत्रहरूसमस्यापूण रहेकाले प्रस्तुत शोधसमस्यापूण देखिन्छ। कक्षा नौ मा अध्ययन गन विद्यार्थीहरुमा माथि उल्लेखित समस्यापूण क्षेत्रहरूमा निखारता नआएकाले विद्यार्थीले विचारलाई क्रमबद्ध रुपमा सिलसिलाबद्ध ढङ्गले प्रस्तुत गन नजानेको खण्डमाउक्त शोध समस्यामूलक बनेको हो।

समस्याकथन

प्रस्तुत अध्ययन निम्नलिखित समस्यामा केन्द्रित हनेछ :

(क) कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता कस्तो छ?

(ख) उक्त कक्षाका विद्यार्थीहरुको भाषिक पृष्ठभूमिको आधारमा नेपाली मातृभाषी तथा नेपाली विमातृभाषी विधार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता कस्तो छ ?

(ग) लैङगिक आधारमा छात्र र छात्राको निबन्ध लेखन क्षमता के-कस्तो छ ?

(घ) ग्रामीण तथा सहरी क्षेत्रका विद्यालयका विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन के-कस्तो छ ?

(ङ) सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति कस्तो छ ?

उद्देश्य

प्रस्तुत अध्ययन निम्न लिखित उद्देश्यमा आधारित हनेछन्।

(क) नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता पहिचान गनु,

(ख) भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा नेपाली मातृभाषी तथा नेपाली विमातृभाषी विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन गनु,

(ग) लैङ्गिक आधारमा छात्र तथा छात्राको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन गनु,

(घ)ग्रामीण तथा सहरी क्षेत्रका विद्यालयका निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन गनु,

(ङ) संस्थापक विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना गनु।

अध्ययनको औचित्य तथा महत्व

भाषा मानिसको अनुभव, अनुभूति र विचारको सम्प्रेषणका निम्ति प्रयोग गरिने सशक्त माध्यम हो।कुनै पनि भाषा सिक्दै जानु भनेको त्यस भाषाका सुनाइ, बोलाइ, पढाइ र लेखाइ जस्तासिपसम्बद्ध क्षेत्रमा अभ्यस्त बन्दै जानु हो अथात सिकारुमा बोध र अभिव्यक्ति क्षमताको विकास हँदै जानु हो। निबन्ध लेखन भाषाका दुबै सिप बोध र अभिव्यक्ति पक्षसँग सम्बन्धित छ। निबन्ध लेखनका माध्यमबाट विद्यार्थीहरुले स्वतन्त्र रूपमा आफ्ना अभिव्यक्तिलाई प्रकट गदछन्। व्यक्तिले अभिव्यक्त गन खोजेका कुरा कसरी प्रस्तुत गछन् भन्ने बुझ्न लेखाइ सिपको महत्वपूण भूमिका रहन्छ। यसैका आधारमा विद्यार्थीहरुको भाषिक सिप तथा सिजनात्मक क्षमताको पहिचान गन सकिन्छ।

यस अध्ययनले विद्यार्थीहरुको समस्या पहिचान गरी उनीहरूका ज्ञानका क्षेत्रलाई फराकिलो बनाउन, उनीहरूलाई सिजनात्मक लेखनमा उत्प्रेरित गन साथै निबन्ध लेखनमा सशक्त बनाउन मद्दत गदछ।

- विद्यार्थीहरूका मनमा भएका विषयवस्तुलाई सेतन्त्र रुपमा लेख्न।
- प्रस्तुत अध्ययनबाट अनुसन्धानलाई नवीन कुराको खोजी कायमा उत्प्रेरित गराउन ।
- नीति निमाता र पाठ्यक्रम निमाताले विधार्थीको रुचि क्षमता आवश्यक्ता अनुकुलको बदलिदो युग र परिवेश सुहाउँदो निति र पाठयक्रम निमाणका निम्ति यस अध्ययनको निष्कषबाट महत्वपूण सामग्री प्राप्त गनछन्।
- पाठ्यपुस्तक लेखकले विद्यार्थीको रुचि चाहना आवश्यक्ता मनोविज्ञान र भाषिक क्षमता अनुकुलको उपयुक्त पाठ्यपुस्तक लेखनका निम्ति वस्तुगत ज्ञान र सामग्री प्राप्त गनछन्।
- नेपाली भाषा भाषा शिक्षण र शिक्षार्थीको भाषिक क्षमता सम्बन्धी अनुसन्धान कायमा संलग्न अनुसन्धानकताका निम्ति प्रस्तुत अध्ययन सन्दभ सामग्रीको रूपमा उपयोगी हनेछ।

अध्ययनको परिसिमा

प्रस्तुत अध्ययन निम्नलिखत सीमामा केन्द्रित रहनेछ :

क) प्रस्तुत अध्ययनमा कक्षा ९ का विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन गनु,

ख) भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा नेपाली मातृभाषी तथा नेपाली विमातृभाषी बिद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमतामा मात्र सिमित रहेको छ,

ग) सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरूको तुलनात्मक अध्ययनमा मात्र केन्द्रित रहेको छ,

घ) लैङ्गिक आधारमा छात्र तथा छात्राको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक अध्ययनमा मात्र सिमित रहेको छ,

ङ) ग्रामीण तथा सहरी क्षेत्रका विद्यालयका विद्यार्थीहरूको तुलनात्मक अध्ययनमा मात्र केन्द्रित रहेको छ ।

पारिभाषिक शब्द

प्रस्तुत शोध प्रस्तावमा निम्नलिखत पारिभाषिक शब्दहरू प्रयोग भएका छन्:

विद्यार्थी :कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थी

पुस्तक :कक्षा नौ को नेपाली भाषा पाठ्यपुस्तक

निबन्ध : मनकाभावधारालाई शृङखलाविहीनरुपमा गरिएको हठात् अभिव्यक्तिको एउटा छोटो रचनाविशेष हो।

सामुदायिक : नेपालसरकारबाटअनुदानपाउनेगरीअनुमतिवास्वीकृतिप्राप्त

संस्थागत :सास्थाका रुपमा परिणत भएको

लैङ्गिक :कुनै चिह्न वा लक्षण भएको

मानक :भाषाको स्तरीय र मान्यताप्राप्त रूप

विद्यालय :पढ्ने र पढाउने ठाउँ, पाठशाला

शोध पत्रको रूपरेखा

प्रस्तुत शोध प्रस्तावको रूपरेखानिम्नानुसारहनेछन्:

अध्याय एक : शोध परिचय

अध्याय दुई : पूवकायको समीक्षा तथा सैद्धान्तिक धरणात्मक संरचना

अध्याय तीन :अध्ययन विधि

अध्याय चार :व्याख्या विश्लेषण

अध्याय पाँच :निष्कष तथा सुझाव

सन्दभसूची

परिशिष्ट

व्यक्तिवृत्त

अध्याय : दुई

पूवकायको समीक्षा तथा सैद्धान्तिक/धारणात्मक संरचना

पुस्तक समीक्षा

भुसाल र अन्य(२०७७)द्वारा अनिवाय नेपाली पुस्तक लेखिएको छ। ४०८ पृष्ठ सङ्ख्याबाह्र ओटा एकाइमा संरचितउक्तपुस्तकको एकाइ एकमाअक्षरीकरण र वणविन्यास, दुई मा नेपाली शब्दभण्डार,तिनमा वाक्यतत्वपरक रचना, चारमा संकथन/पाठको संरचना, पाँचमा पठनबोध,एकाइछ मा सन्दभपूण सूचनाको रूपान्तर, सातमा बुँदा टिपोट र सङ्क्षेपिकरण, आठमा अनुच्छेद रचना,नौ मा व्यावहारिक लेखन,दश मा निबन्ध लेखन एकाइ एघार मा प्रतिवेदन लेखन, एकाइ बाह्रमा साहित्यिक कृतिको अध्ययन रहेका छन्। यसको एकाइ दशमा निबन्ध लेखनका बारेमा चचा गरिएको छ र निबन्धको परिचय प्रक्रिया र प्रकारका बारेमा पनि चचा गरिएको छ।

पौडेल(२०७४) द्वारा नेपाली भाषा शिक्षण पुस्तक लेखिएको छ।२०९ पृष्ठसङ्ख्या र छ ओटा एकाइमा संरचित उक्त पुस्तकको एकाइ एकमा भाषा शिक्षणका सिदान्त र नेपाली भाषाका विविध स्वरूप, दुइमा विविध भाषाकला सिपशिक्षण प्रविधि, तिनमा शब्दाथ शब्द भण्डार वाक्य रचना तथा व्याकरण शिक्षा, चारमा भाषा शिक्षणका सिद्धान्त र नेपाली भाषाका विविध स्वरूप, पाँचमा शिक्षण सामग्री र विविध शिक्षण प्रविधिहरु, छ मा भाषा शिक्षण र अध्यापन योजना रहेका छन्। यसको एकाइ दुई को उपशीषक लेखन कला विकासकाउत्तरवर्ती कायकलाप मा आधारित पृष्ठ १०२मा निबन्ध लेखनका बारेमा चचा गरिएको छ र निबन्ध शिक्षणका तरिकाहरुका बारेमा पनि चचा गरिएको छ।

ओझा(२०७५) द्वारा आधुनिक नेपाली निबन्ध र समालोचना पुस्तक लेखिएको छ।२०३८ पृष्ठसङ्ख्या र छ एकाइमा संरचित उक्त पुस्तकको एकाइ एकमा निबन्ध सिद्धान्त,दुइमा प्रमुख आधुनिक निबन्धकार र तिनका प्रतिनिधि निबन्धको विश्लेषण,एकाइ तिनमा प्रमुख नेपाली नियात्राकार र तिनका निबन्ध, एकाइ चारमा नेपाली हास्यवयङ्ग्य निबन्धको अध्ययन एकाइ पाँचमा नेपाली समालोचनाको विकास प्रक्रिया र प्रवृति एकाइ छ मा प्रमुख नेपाली समालोचक र तिनका समालोचात्मक प्रवृत्तिहरू रहेका छन्। जसमध्ये एकाइ एकमा निबन्ध सिद्धान्त शीषक को उपशीषकमा निबन्धको व्युत्पत्ति र अथ,निबन्धको परिभाषा निबन्धको स्वरूप, निबन्धका प्रकार,निबन्धका तत्वहरु, निबन्ध र साहित्यका अन्य विधा, आधुनिक नेपाली निबन्धको विकासक्रम मोड र धारागत प्रवृत्ति,विशेषता उपलब्धि र मूल्याङ्कन,उत्तरवर्ती आधुनिक नेपाली निबन्धको प्रयोग र प्रवृत्तिहरू रहेका

छन्। एकाइ दुईमा आधुनिक निबन्धकार र तिनका प्रतिनिधि निबन्धहरू शीषकको उपशीषकमा छ जना निबन्धकारका निबन्ध र उक्त निबन्धको विश्लेषणसमेत रहेको छ।

न्यौपाने र अन्य(२०७०) द्वारा नेपाली वोध र अभिव्यक्ति पुस्तक लेखिएको छ २७०पृष्ठसङ्ख्या र बाह्र ओटा एकाइमा संरचित उक्त पुस्तकको एकाइ एकमा अक्षरीकरण र वणविन्यास, दुईमा नेपाली शब्दभण्डार, तीनमा वाक्यतत्व परक रचना,चारमा सङ्कथन/पाठको संरचना, पाँचमा पठनबोध,छ मा सन्दभपूण सूचनाको रूपान्तरण,सातमा बुँदाटिपोट र सङ्क्षेपिकरण, आठमा अनुच्छेद रचना, नौ मा व्यावहारिक लेखन, दश मा निबन्ध लेखन, एघार मा प्रतिवेदन लेखन, बाह्रमा साहित्यिक कृतिको अध्ययन रहेका छन् । यसको एकाइ दशमा निबन्ध लेखन परिचय, निबन्ध लेख्दा ध्यान दिनुपन कुराहरु, नमुना निबन्धहरूको बारेमा चचा गरिएको छ ।

खनिया र अन्य (२०७७) द्वारा अनिवाय नेपाली पुस्तक लेखिएको छ ३३६ पृष्ठसङ्ख्या र बाह्र ओटा एकाइमा संरचित उक्त पुस्तकको एकाइ एकमा अक्षरीकरण रवणविन्यास, दुईमा नेपालीशब्द भण्डार, तिनमा वाक्यतत्वपरक रचना,चरमा सङ्कथन/पाठको संरचना, पाँचमा पठनबोध , छ मा सन्दभपूण सूचनाको रूपान्तर, सात मा बुँदा टिपोट र संक्षेपीकरण, आठमा अनुच्छेद रचना, नौ मा व्यावहारिक लेखन, दशमा निबन्ध लेखन, एघार मा प्रतिवेदन, बाह्र मा साहित्यिक कृतिको अध्ययन रहेका छन्। यसको एकाइ दशमा निबन्धको परिचय, निबन्ध लेख्ने तरिका, आत्मपरक र वस्तुपरक निबन्ध सिजनाहरु रहेका छन्।

शोधकायकोसमीक्षा

चौहान(२०७१) द्वारा त्रि.वि. शिक्षाशास्त्र सङ्काय जनता बहमुखी क्याम्पस इटहरीको नेपाली भाषा शिक्षा विभाग अन्तगत कक्षा सातमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको पठनवोध क्षमताको शीषकमा शोध काय भएको पाइन्छ उक्त शोधमा पाँच ओटा अध्याय, ५४ओटापृष्ठ सङ्ख्या रहेका छन उक्त शोधकाय स्नातकोत्तर तह(एम एड) द्वितीय वष नेपा. शि.५९८पाठयांशकोआवश्यकता परिपूतिका निम्ति तयार पारिएको पाइन्छ उक्त शोधको पहिलो अध्यायमा शोध परिचय, पृष्ठभूमि, समस्याको कथन, शोधका उद्देश्यहरु, पूवकायको समीक्षा, अध्ययनको औचित्य र महत्व, अध्ययनको सीमा, शोध विधि, शोधपत्रको रूपरेखा समावेश छन् दोस्रो अध्यायमा पठनबोधको सैद्धान्तिक परिचय प्रकार, पठनवोधको महत्व चरणहरु,पठनवोधमा प्रभावपान तत्वहरू,पठनवोधका शिक्षण कायकलापहरु, पठनवोधका लागि मौन पठन जस्ता कुराहरु रहेका छन् । अध्याय तीनमा व्याख्या र विश्लेषण समग्र विधार्थीहरुको दृष्टाशं पठनवोध क्षमताको स्थिति, समग्र विधार्थीहरुको आदृष्टाशं पठनबोध क्षमताको स्थिति, समग्र मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा विधार्थीहरुको पठनवोध क्षमताको समूहगत

स्थिति, मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा समूहगत दृष्टाशं पठनवोध क्षमताको स्थिति, मध्यमान र मानक विचलन का आधारमा समूहगत अदृष्टाशं पठनवोध क्षमताको स्थिति रहेका छन्।

अध्याय चारमा तुलनात्मक विश्लेषण विभिन्न समूहबीच पठनवोध क्षमताको तुलनात्मक स्थिति साराशं रहेका छन् । अध्याय पाँच मा निष्कष सुझाव र उपयोगिता, भावि अनुसन्धानका लागि सम्भावित शीषकहरू रहेका छन् ।

उक्त शोधको समस्या कथन कक्षा ७ मा अध्ययनरत विधार्थीहरुको पठनवोध क्षमता के कस्तो छ ? सरकारी तथा निजी विद्यलयका विद्यार्थीहरुको पठनबोध क्षमताको तुलनात्मक स्थिति के कस्तो छ ? लैङ्गिक आधारमा विधार्थीको पठनबोध क्षमताको तुलनात्मक स्थिति के कस्तो छ? दृष्टाशं र अदृष्टाशं पाठमा विधार्थीको पठनबोध क्षमताको तुलनात्मक स्थिति के कस्तो छ ?तिनीहरूको पठनबोध क्षमता सम्बन्धी समस्याहरू समाधानका निम्ति के-कस्ता सुझावहरू हन सक्छन् ? आदि रहेका छन्।

उक्त शोधका उद्देश्यहरु कक्षा ७मा अध्ययनरत विधार्थीहरुको पठनबोध क्षमता पहिचान गनु, सरकारी तथा निजी विद्यालयका विद्यार्थीहरुको पठनबोध क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन गनु, लैङ्गिक आधारमा विधार्थीको पठनबोध क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन गनु, विधार्थीहरुको अदृस्टाशं पाठको पठनबोध क्षमताको तुलनात्मक अध्ययन गनु, तिनीहरूको पठनबोध क्षमता सम्बन्धी समस्याहरू समाधान का निम्ति सुझाव दिनु रहेको छ ।

उक्त शोधको निष्कष पठनबोध क्षमताको प्रतिशत गणना गदा१२.३४ प्रतिशत विद्यार्थीहरु ६० प्रतिशतभन्दा तल देखिएकाले विधर्थीहरुको समग्रपठनबोध क्षमता उच्च रहेको छ। लैङ्गिक आधारमा हेदा छात्राको भन्दा छात्रको पठनबोध क्षमता कमजोर रहेको, नेपालीमातृभाषी विद्यार्थी भन्दा दोस्रोभाषी विद्यार्थीहरुको पठनबोध क्षमता कमजोर रहेको संस्थागत विद्यालयभन्दा समुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुको पठनबोध क्षमता उच्च रहेको पाइन्छ (चौहान,२०७१:५४)।

उक्त शोध कक्षा सातमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको पठनबोध क्षमताको अध्ययनमा केन्द्रितरहेको छ भने मैले गन लागेको अध्ययन कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययनमा केन्द्रित भई गरिनेछ।

अधिकारी (२०७०) द्वारा त्रि.वि. शिक्षाशास्त्र सङ्काय जनता बहमुखी क्याम्पस इटहरीको नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तगत कक्षा दसमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको बुँदाटिपोट क्षमताको शीषकमा शोधकाय भएको

पाइन्छ उक्त शोधमा पाँच ओटा अध्याय ५९ओटा पृष्ठ सङ्ख्या रहेका छन् उक्त शोधकाय स्नातकोत्तर तह (एम एड द्वितीय वष नेपा.शि.५९८)पाठ्यांशको आवश्यकता परिपूतिका निम्ति तयार पारिएको पाइन्छ। उक्त शोधको पहिलो अध्यायमा शोध परिचय, शोध शीषक, समस्या कथन शोधका उद्देश्यहरु, पूवकायको समीक्षा, अध्ययन को औचित्य र महत्व अध्ययनको सीमा, शोध विधि परीक्षण विधि, शोधपत्रको रूपरेखा समावेश छन्।

दोस्रो अध्यायमा बुँदा टिपोट सिदान्त, बुँदा टिपोटको सैदान्तिक परिचय जस्ता कुराहरु रहेका छन्। अध्याय तीनमा व्याख्या र विश्लेषण, परिचय, समग्र विधार्थीको बुँदा टिपोट क्षमताको स्थिति सामुदायिक र संस्थागत माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको तुलना छात्र र छात्राहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको स्थिति, नेपाली मातृभाषी र दोस्रोभाषी विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको स्थिति, समग्र गुणात्मक स्थिति र निष्कष रहेका छन्, अध्याय चारमा तुलनात्मक विश्लषण, सामुदायिकर संस्थागत माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको तुलना, लैङ्गिक आधारमा छात्र र छात्रा हरुको बुँदा टिपोट क्षमताको तुलना, भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा नेपाली मातृभाषी र नेपाली दोस्रो भाषी विद्यार्थी हरुको बुँदा टिपोट क्षमताको तुलना र निष्कष रहेका छन । त्यसैगरी अध्याय पाँचमा निष्कष र सुझावहरू रहेका छन् ।

- उक्त शोधको समस्या कथन कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमता के कस्तो छ ?
- सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताकस्तो छ?
- लैङ्गिक आधारमा छात्र र छात्रा विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमता कस्तो छ ?
- नेपाली मातृभाषी तथा नेपाली दोस्रो भाषी विद्यार्थीहरु को बुँदा टिपोट क्षमता के कस्तो
  रहेको छ ?
- समूहगत रूपमा उल्लेखित विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको तुलनात्मक स्थिति .के-कस्तो छ ?
- उक्त कक्षामा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुमा बुँदा टिपोट क्षमता सम्बन्धी के कस्ता कमजोरीहरू रहेका छन् ?

उक्त शोधका उद्देश्यहरु कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको स्थिति पत्ता लग्रामिणनु, सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको स्थिति पत्ता लग्रामिणन, लैङ्गिक आधारमा छात्र र छात्रा विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको स्थिति पत्ता लग्रामिणनु, नेपाली मातृभाषी र नेपाली दोस्रो भाषी विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको स्थिति पत्ता लग्रामिणनु, समूहगत रूपमा उल्लेखित विद्यार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमताको तुलनात्मक स्थिति पत्ता लग्रामिणनु, कक्षा दशमा

अध्ययनरत विद्यार्थीहरुमा रहेका बुँदा टिपोट क्षमता सम्बन्धी कमजोरीहरू पहिल्याउनु उक्त कमजोरीहरू न्युनिकरणका लागि आवश्यक सुझावहरु प्रस्तुत गनु रहेको

छ।

उक्त शोधको निष्कष विद्यालयको प्रकृतिका आधारमा गरिएको तुलनात्मक अध्यय नमा सामुदायिक भन्दा संस्थागत माध्यमिक विद्यालयको बिधार्थीहरुको बुँदा टिपोट क्षमता अगाडि देखिन्छ (अधिकारी,२०७०:५७)।

उक्त शोध कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको बुँदाटिपोट क्षमताको अध्ययन शीषकमा केन्द्रित रहेको छ भने मैले गन लागेको अध्ययन कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययनमा केन्द्रित भई गरिनेछ।

के. सी.(२०७४) द्वारा त्रि.वि. शिक्षाशास्त्र सङ्काय जनता बहमुखी क्याम्पस इटहरीको नेपाली भाषा शिक्षा विभागअन्तगत कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको शीषकमा शोध काय भएको पाइन्छ।उक्त शोधमा पाँच ओटा अध्याय, ४५ओटापृष्ठ सङ्ख्या रहेका छन् उक्त शोध काय स्नातकोत्तर तह (एम. एड द्वितीय वष नेपा.शि ५९८ पाठयांशको आवश्यकता परिपूतिका निम्ति तयार पारिएको छ।

उक्त शोधको पहिलो अध्यायमा शोध परिचय पृषठभूमि, समस्या कथन, अध्ययनको परिसीमापरिभाषिक शब्द समावेश छन्।

दोस्रोअध्यायमा पूवकायको समीक्षा, पूवकायको उपयोगिता/कायान्वयन, सैद्धान्तिक/धारणात्मक संरचना जस्ता कुराहरु रहेका छन्।

अध्याय तीनमा अध्ययनको संरचना,जनसङ्ख्या र नमुना, नमुना छनोट प्रक्रिया, तथ्याङ्क सङ्कलनका साधन, तथ्याङ्क सङ्कलनका प्रक्रिया, तथ्याङ्क विश्लेषण र व्याख्या प्रक्रिया रहेका छन्।
अध्याय चारमा नतिजा/परिणाम र छलफल नतिजा परिणाम शिषकको उपशीषक भित्र निबन्ध को व्युत्पति रअथ, परिभाषा, लेखाइ सीपको विकासमा निबन्ध लेखनको भूमिका, लेखाइ शिक्षणको प्रयोजन, आधारभूत शिक्षा पाठ्यक्रममा निबन्ध विधाको स्थान, शिक्षण प्रक्रिया, लेखाइ सीप, निष्कष, छलफल/व्याख्या, तुलनात्मक विश्लेषण रहेका छन्। त्यसैगरी अध्याय पाँचमा निष्कष सुझावहरु तथा उपयोगिता रहेका छन्।

उक्त शोधको समस्या कथन कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखाई क्षमता के कस्तो रहेको छ ?

सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति कस्तो छ ?

भाषिक पृष्ठभूमिको आधारमा मातृभाषी र विमातृभाषी विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति कस्तो रहेको छ ?

लक्षित विद्यार्थीकोलैङ्गिकताका आधारमा विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति कस्तो रहेको छ ? भन्ने रहेको पाइन्छ भने उक्त शोधका उद्देश्यहरु कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखाइ क्षमता पहिचान गनु ,सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना गनु ,भाषिक पृष्ठभूमिको आधारमा मातृभाषी र विमातृभाषी विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना गनु , लक्षित विद्यार्थीको लैङ्गिकताका आधारमा विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति कस्तो रहेको छ। भन्ने पाइन्छ उक्त शोध मूलतः पुस्तकालयीय विधि र क्षेत्रीय अध्ययन विधिमा आधारित रहेर तयार पारिएको छ।प्रस्तुत अध्ययनमा निम्नलिखित उत्तर पुस्तिकाहरुलाई अङ्कन गदा विषयवस्तुको संयोजन प्रस्तुतीकरण, शब्दभण्डार र भाषिक शुद्वता जस्ता आधारहरूमा आधारित रहेर सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता अध्ययन गदा सामुदायिक विद्यालयका निबन्ध लेखन क्षमता भन्दा संस्थागत विद्यालयका विधार्थीहरुको क्षमता उच्च रहेको नेपाली मातृभाषीको तुलनामा नेपाली विमातृभाषी विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता कमजोर रहेको, छात्रा समूहका विधार्थीहरुको विषयवस्तुको ज्ञान उच्च रहेको निष्कष निकालिएको छ (के. सी २०७४:४५)।

उक्त शोधकाय कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययनमा केन्द्रित भई गारिएको छ भने मैले गन लागेको अध्ययन कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन मा केन्द्रित भई गारिएको छ।

पूवकायको उपयोगिता

प्रस्तुत शोधपत्रमा सिद्धान्त/अवधारणा निमाणका निम्ति भुसाल र अन्य (२०७७), पौडेल (२०७४), ओझा (२०७५) र न्यौपाने र अन्य (२०७०) को उपयोग गारिनेछ।प्रस्तुत शोधपत्रको प्रारूप निमाणका निम्ति के. सी (२०७४)को उपयोग गारिएकोछ। सामग्री सङ्कलनका लागि अधिकारी (२०७०)को उपयोग गारिएकोछ । यसैगरी नमुना छनोटका लागि के.सी (२०७४) र अधिकारी (२०७०) को सहयोग लिइरहेकोछ।सामग्रीको व्याख्या विश्लेषण र तथ्याङ्क शास्त्रीय प्रस्तुतिका लागि के. सी (२०७४) को उपयोग गरीएको छ।

सैद्धान्तिक /धारणात्मक संरचना

कुनैविषयमा केन्द्रित भईसङ्क्षिप्त आयामप्रायः सुगठितर अलङ्कृत शैलीमालेखिएकोरचनानैनिबन्धहो।लेखकका व्यक्तिगतअनुभव, अनुभूति रदृष्टिकोणहरूसहजर स्वाभाविकरूपमा व्यक्तभएकोहन्छ ।जीवनयापनकाक्रममालेखकलेप्राप्त गरेका अनुभवहरुलाई वैक्तिकताकासाथव्यक्तगदानिबन्धकोसिजनाहन्छ।निबन्धकोसुरुवातआधुनिककालमा जन्मेकोगद्यसाहित्यकोएक विशिष्टविधाहो।यसबाटकुनैविषयमाआफूले जानेको,सोचेकोरलागेकोकुरारसिलो पारालेप्रकटगनसकिन्छ।कुनैपनि भाषिकसिपसुनाइ, बोलाइ,पढाइरलेखाइ संग सम्बन्धितहन्छ।निबन्धएउटालेखाइ सिपअन्तगतपन आफैमापूण, श्रृङ्खलितर व्यवस्थितगद्यरचनाजीवनजगतकाकुनैपनि विषयवस्तुलाईआत्मपरकवावस्तुपरकशैलीमाप्रस्तुत गारिनेआफैँमापूणगद्यसाहित्यिकरचनाहो।

प्रसिद्ध निबन्धकारगुलाव रायलेनिबन्धकोयसरीपारिभाषितगरेकाछन–

“निबन्धत्यसप्रकारकोरचनाविशेषहोजसमासीमितआयतनभित्रकुनैवस्तुकोवैयक्तिकतबरले प्रतिपादनगदस्वच्छन्दर सुरम्यसङ्गतिअनि सुसम्बद्धतापूवकआभिव्यञ्जनागारिएकोहन्छ।

प्रसिद्धनिबन्धकार ईश्वरबराललेनिबन्धकोयसरीपारिभाषित गरेका छन् –

“निबन्धभनेकोएककिसिमकोकुरागराई हो।लेखककामनकाभावलाईस्वगत कथनमा प्रकटित गराउनेविधाहो।

निबन्धको पारिचय

कुनै विषयमा आफूले भनेको सोचेको र मनमा लागेको कुरा रसिलो पारामा प्रकट गन छारितो गद्य नै निबन्ध हो।जीवनयापनको क्रममा लेखकले प्राप्त गरेका अनुभवहरुलाई बैतिकताकासाथ व्यक्त गदा निबन्धको सिजना हन्छ।निबन्ध आत्मपरक र वस्तुपरक हन्छ आत्मपरक निबन्धमा निबन्धकारले कुनै वस्तुलाई निबन्धको विषयका रुपमा टिपेर त्यसलाई आत्मपरक रूपमा व्यक्त गदछ यसमा व्यक्तित्व तथा अहमको प्रबलता रहेको हन्छ। कुनै व्यक्ति,वस्तु वा स्थानलाई विषयवस्तुका रूपमा लिएर वस्तुपरक निबन्धहरुको रचना वस्तुको सम्पूणता व्यक्त हन्छ।(नलिन; ई.१९६४:२)। निबन्ध एक किसिमको मनको जलीले जगतमा लहडी माछा मान कला हो।यो टेबुल गफ हो,चासमदार अध्यापकको व्याख्यान होइन, न त बमन वेदान्त। (देवकोटा,२०३२: भूमिका)।

निबन्धका प्रकार

निबन्धका प्रकारहरु निम्नलिखित रहेका छन्:

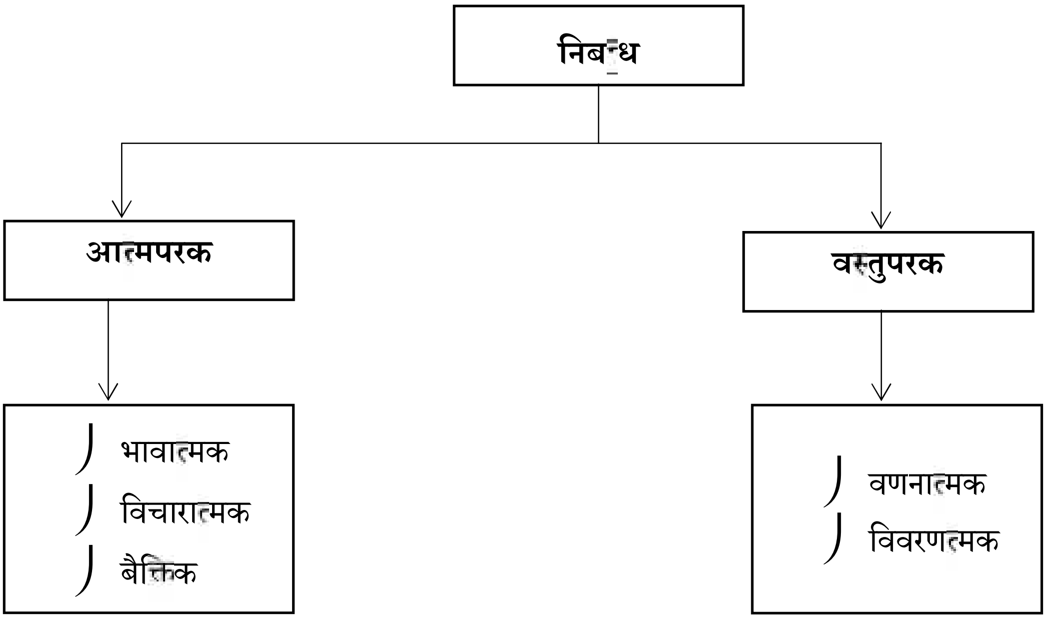

क. आत्मपरक

- **भवात्मक**

हृदयको आग्रहको प्रधान्य एबम् भावुकताको प्रबलता रहेको जीवनका विभिन्न पक्षहरूलाई प्रस्तत खेल्ने मौका दिइने अनुभूति जति गहन र सक्रिय हन्छ उति निबन्ध सशक्त बन्छ र आन्तरिक सङ्गठनमा स्वतः स्फूत रूपमा सँगातिको निवाह भएको हन्छ(थापा,२०४२: १९१)।

- **विचारात्मक**

जीवन र समाजका विभिन्न पक्ष र समस्यालाई वैचारिक रूपमा प्रस्तुत परम्परा,साहित्यिक आस्था, नैतिक शास्त्रमाथि लेखकको स्वाधीन अनुभूति तथा मौलिक विचार प्रस्तुत भएको हन्छ।(नलिन, १९६४: २१)।

- **बैक्तिक**

निबन्धकार स्वयम् उपस्थित भएका आफ्ना जीवनका भौतिक परिस्थिति, भाव अभाव, विवशता बेचैनी, अन्धकार, भूल,अपराध, आत्मीयता,सहानुभूति तथा संवेदना,जीवनमा देखेभोगेका अनुभव अनुभूतिलाई निश्छाल रूपमा प्रकट गरेको हन्छ।(बराल,२०४६: ३९)।

ख. वस्तुपरकतर्फ

- **वर्णनात्मक**

यसमा वस्तु ठाउँ विशेषको वर्णन हुन्छ जुन व्यक्ति ,वस्तु वा स्थानको वर्णन गरिएको छ त्यसप्रति पाठकको रगतमाक झल्किएको र घटनाको गहिराइसम्म पुगेर त्यसको कारण र अभिप्रायसमेत खोज्ने काम गरिएको हुन्छ(स्कुलस, १९७८: २१)।

- **विवरणात्मक**

कुनै घटना वा वृतान्तको संगोपंगो प्रस्तुत गरिएको साहसिक कार्य र घटना तथा अविष्मरणीय यात्रा वृतन्तको बेलीबिस्तार प्रस्तुत गरिएको हुन्छ (थापा,२०४२: १८८)।

निबन्ध लेख्दा ध्यानदिनुपर्ने पक्षहरू

- निबन्ध कुन विषयमा लेख्ने ही त्यसबारेमा गम्भीर भएर सोच्ने,
- विषयवस्तुका बारेमा आफूलाई थाहा भएका कुराहरूको बुँदाटिपोट गर्न ,
- टिपिएका बुँदाहरूलाई आदि,मध्य र अन्त्य गरी ३ भागमा विभाजन गर्न,
- आदिभागमा परिचय, मध्यभागमा व्याख्या विश्लेषण,फाइदा र बेफाइदासम्बन्धी बुँदा र अन्त्यभागमा निष्कर्षका रूपमा उपयुक्त हुने बुँदा राख्ने,
- लेखिसकेपछि आधोपान्त पढ्नुपर्छ र आवश्यक सुधार गर्न,
- निबन्धको सिरानमा शीर्षकलेख्न नभुल्ने ।

निबन्ध लेखनका आवश्यकताहरू

- विद्यार्थीहरूले सोचेर लेख्ने बानीको विकास गर्न,
- लेखेका कुरालाई सहज रूपमा अभिव्यक्ति गर्नसक्ने बनाउन,
- लेख्ने बानीको विकास गर्न,

- स्वतंत्र लेख्ने क्षमताको अभिवृद्धि गन,
- स्व लेखाई गन बानीको विकास गराउन,
- शब्दहरूको छनोट गन क्षमताको विकास गनका साथै ज्ञानको क्षेत्र बढाउन,

धारणात्मक संरचना

प्रस्तुत शोधकाय निम्नलिखित ढाँचामा रहेको छ:

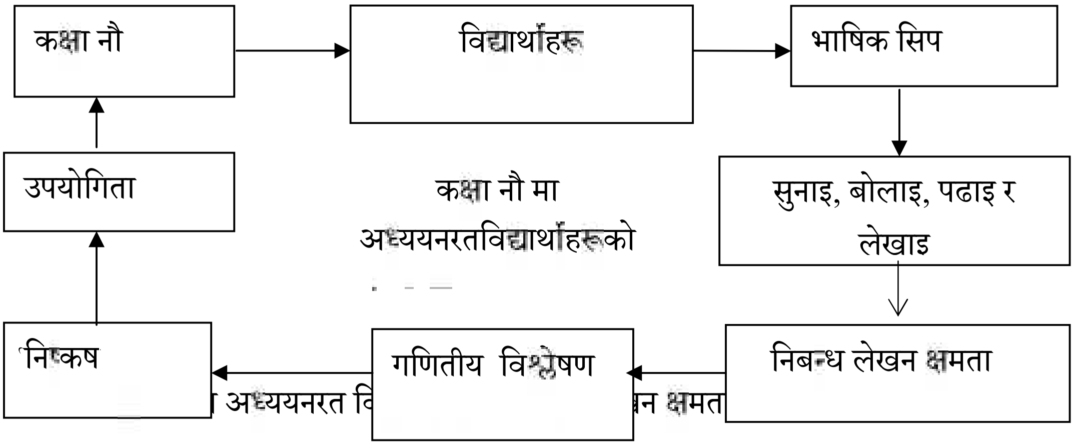

कक्षा नौ मा अध्ययनरतविद्यार्थीहरूको ... अध्ययनरत वि... न क्षमत ... अनुसार व्याख्या तथा विश्लेषण गरिएको छ।

अध्याय तीन: अध्ययन विधि र प्रक्रिया

अध्ययनको संरचना:प्रस्तुत अध्ययन परिमाणात्मक र गुणात्मक दुवै प्रकृतिको मिश्रित स्वरूपमा आधारित भई गरिने हनाले यसमा विश्लेषणात्मक, वणनात्मक, व्याख्यात्मक,तालिकोकरण क्षेत्रीय तथ्याङ्क शास्त्रीय विधिका साथै तुलानात्मक विधिको प्रयोग गरी गरिएकोछ ।

जनसङ्ख्या र नमुना छनोट

प्रस्तुत अध्ययनमा जनसङ्ख्याका रपमा झापा जिल्लामा कक्षा नौ माअध्ययनरत विद्यार्थीहरुलाईलिइने छ साथै सम्भावनायुक्त नमुना छनोट विधिअन्तगत स्तरीकृत नमुना छनोट विधिको प्रयोगगरी नमुना छनोट गरिएकोछ ।जस्तै:

क्र.[illegible].	[illegible]	विद्यालयको प्रकृति	[illegible]त्र	[illegible]त्रा	विद्यार्थी संख्या
१	मेरिगोल्ड एजुकेशन फाउण्डेसन	संस्थागत	५	५	१०
२	एभरेष्ट भ्यू अङ्ग्रेजी माध्यमिक विद्यालय	संस्थागत	५	५	१०
३	सूर्यादय अङ्ग्रेजी माध्यमिक विद्यालय	संस्थागत	५	५	१०
४	पशुपती माध्यमिक विद्यालय	सामुदायिक	५	५	१०
५	श्री आदश माध्यमिक विद्यालय	सामुदायिक	५	५	१०
६	काँकरभिट्टा माध्यमिक विद्यालय	सामुदायिक	५	५	१०

[illegible]रू

प्रस्तुत अध्ययनका क्रममा सोधिएका विविध प्रश्नहरूको सूची र अनुच्छेद परिशिष्टमा राखिएकोछ।

तथ्याङ्को स्रोत

प्रस्तुत अध्ययन अनुसन्धानमा तथ्याङ्कको स्रोतका रूपमा प्राथमिक र द्वितीयक स्रोतलाई प्रयोग गरिएकोछ। द्वितीयक स्रोतका रूपमा भाषासँग सम्बन्धित पुस्तक भाषिक सिप र निबन्ध लेखन क्षमतासँग सम्बन्धित विभिन्न पुस्तकहरु, शब्दकोश, प्राज्ञिक लेख, व्याकरणका पुस्तकहरु पूव शोधकायहरु आदिलाई प्रयोग

गरिएकोछभने प्राथमिक स्रोतका रूपमा निबन्ध लेखनका लागि अनुच्छेद र निमित प्रश्नहरूको उपयोग गरिएकोछ।

[illegible] प्रक्रि[illegible]

प्रस्तुत अध्ययनमा क्षेत्रीय अध्ययन/स्थलगत अध्ययन विधिको प्रयोग गरी अन्वेषणात्मक अध्ययनका साथै स्तरीकृत नमुना छनोट गरी नश्चित अनुच्छेद निमित प्रश्नहरूको प्रयोग गरी प्राथमिक स्रोतबाट नै तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएकोछ । सवप्रथम समस्याहरुको छनोट गरी भौगोलिक क्षेत्र निधारण गरिनेछ त्यसपश्चात प्रारम्भिक अध्ययन गरी तथ्याङ्क सङ्कलन गरिएकोछ।

तथ्याङ्कको परीक्षण

प्रस्तुत अध्ययनमा तथ्याङ्कको परीक्षणका लागि विषयविद, विषय विशेषज्ञ, [illegible]क्ष[illegible] सैद्धान्तिक ग्रन्थहरूको उपयोग गरि[illegible]

तथ्याङ्कको विश्लेषण र व्याख्या प्रक्रिया

प्रस्तुत अध्ययनमा [illegible] तालिकीकरण गरी अनुच्छेदमा व्याख्या [illegible]

) [illegible] क्ष[illegible]

कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन/[illegible] व्याख्या र विश्लेषण गरि[illegible]

□ध□□□□□

व्□ख्□□□□ □□श्ले□□

□□ □□□□त्र□□ध□□ □□□□ सम्पूण प्रतिनिधि विद्यार्थीहरूको निबन्ध □□□ क्ष□□□□ व्□ख्□ □□□ □□श्ले□□ □□ □□□ □□□□□ □□ □□ क्र□□ क्र□□□ प्र□□□□,□ध□□□, □□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□ □ □क्त तथ्याङ्कलाई स्तम्भ चित्रद्वारा थप प्रस्ट पा□□ विद्यार्थीहरूको □□□न□ □□□ क्ष□□□□ □स□□□□□ प्र□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□ □ □□□□□न□ □□□ क्ष□□□□□ प्र□प्र□□□□ □□□□□ □ध□□□□ □ □□□□ □□□□□□□ □□□□□□ □□ त□□□ □□□□ □□ग्र □□द्य□□□रू□□ □□□न□ □□□ क्ष□□□□ □□ □□न□□□□□ त्रु□□रू□□ प्र□□□□□ □□□□□ □□□□□□□ □□ □□□□□ □□□□□ तुलनात्मक अध्ययन गरी व्याख्या तथा □□श्ले□□ □□□□□ □□

यस अध्ययनको व्याख्या तथा □□श्ले□□□□ □□□ □स□□, □ज्□□□ □□□□□□□□□ □क्त □थ□□□□□□ प्र□□□□,□ध□□□ □ □□□□ □□□□□ □स□□ □□□खि□□□ □□□□रू□□ प्र□□ □□□□□ □□

□□ग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको □स□□□

□□□□□ □□

प्र□साङ्क प्रतिशतका आधारमा समग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको अवस्था

□□ □ख्□□	□□-□□ प्र□□□□		□□-□□ प्र□□□□		□□-□□ प्र□□□□		□□-□□ प्र□□□□		□□-□□ प्र□□□□		□□□□□
	□ख्□□	प्र□□□	□ख्□□	प्र□□□	□ख्□□	प्र□□□	□ख्□□	प्र□□□	□ख्□□	प्र□□□	
□□	□□	□□	□□	□□	□□	□□	□	□□	□	□□	

(स्रो□: विद्यार्थी सँग लि□□□□ □□क्ष□□ □□□□□ □□□□)

□□□क्त□□लिका अनुसार समग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमतालाई नियाल्दा प्रतिनिधि सङ्ख्याका □□□□□ □म□□ □□□ □□ श्रेणी निधारण □□□□□ □ □□□□□□ □□-□□प्र□□□□□त्र□□□□ □□प्र□□□□न□□

□□ निबन्ध क्षमता भएका विद्यार्थी□रू□□ □□ख□□ □□प्र□□□□ □□□□ □□□□□ t□□□□□ □□ प्रतिशतभन्दा माथि र □□प्रतिशत भन्दा कम निबन्ध लेखन क्षमता भ□□□ □□ख□□ □□प्र□□□□ □□□□ □□□□□ □□प्र□□□□□□न□□ □□□□ □□प्रतिशत भन्दा कम निबन्ध लेखन क्षमतारहेका विद्यार्थीको संख्या □□प्र□□□□□न□□ □□□□ □ □□प्रतिशत भन्दा □□ □□प्र□□□□ □□□□ □□□□□ □□भन्दा माथि निबन्ध लेखन क्षमता भएका विद्यार्थीहरूको सङ्ख्या □□प्र□□□□ रहेको तथ्याङ्क उक्त □□□□□□□□;□ स्पष्ट पारिएको छ। □□□□ □□□□ □ □□ □न□□ □□□□ □□□□ ल□□□□□□□□□f □□□ □□□□□□□□ग्र□□ □□□न□ लेखन क्षमता राम्रो रहेको पाइयो। माथिको तालिका□□□ स□म□□□त्र□□ □□□□ □□□□□ □□□न□:

स्तम्भ □□त्र □-□

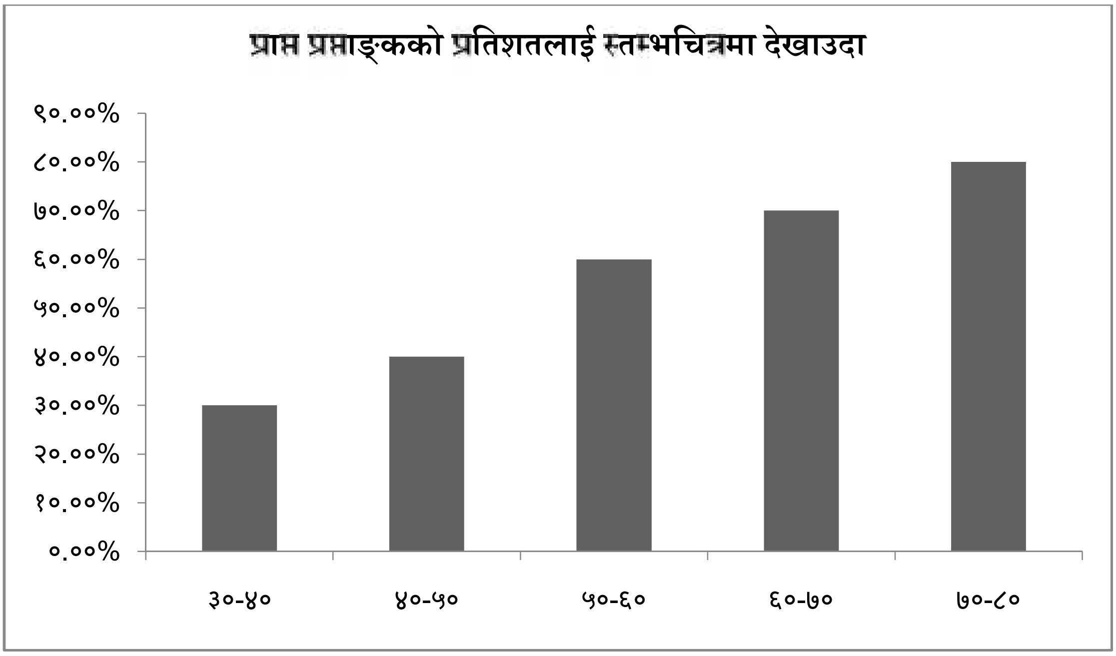

स्तम्भ चित्रानुसार □□□□□□□ □□श्ले□□ □□□ □□-□□प्र□□□□ ल□□□□□□□□f □□□□□,□□-□□ प्र□□□□ ल□□□□□□□□□, t□□□□□ □□-□□ प्रतिशत ल्याउने □□ □□□, t□□□□ □□-□ □ल□□□□□□□□ □ □□-□□ ल□□□□□ □□□□□ □□□□ □□□यसरी समग्रमा भन्नु पदा स्तम्भ □□त्र□□ □□□□□□□□□ □□□□ □□ल□□ □□□□□□□□□□□□ अध्यनरत कक्षा नौ का □□द्या□f□□ □□□न□ □□□क्ष□□□ □न□□□□□□ □□□□ □□□□□□ □□□□□□ □□□□□□□□ स□म□□□त्र□□ □□□□ □□□□□ □□□न□ □स□म□ चित्रनुसार नतिजाको विश्लेषण गदा □□-□□प्र□□□□ ल□□□□□□□□f □□, □□-□ □प्रतिशत ल्या□□□□□□f □□□□□,□□-□□ल्याउने विधार्थी□□□□□□-□□प्र□□□□ ल□□□□□□□□f □□□□,□□-□□प्र□□□□ ल्याउने विधार्थी □□□□ □□□□ □□□यसरी समग्रमा भन्नु पदा स्तम्भ चित्रमा □□□□□□□□

[illegible]मा अध्ययनरत कक्षा नौ का विद्यार्थीको निबन्ध लेखन क्षमता मध्यम रहेको [illegible]

[illegible]

[illegible] समग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति

[illegible]	[illegible]	[illegible]	मध्यमान भन्दा माथी		मध्यमान भन्दा तल	
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
			[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

(स्रोत: विद्यार्थी सँग लि[illegible])

माथिको तालिका अनुसार कुल विधार्थी सङ्ख्या [illegible] जना विधार्थी अथात [illegible] विद्यार्थीहरू मध्यामान [illegible] प्रतिशत मध्यमानभन्दा [illegible] माद्यमान भन्दा तल [illegible] न्तरालालाई नियाल्दा [illegible] समग्र विद्यार्थीको [illegible]

[illegible] मापन गन सबैभन्दा प्रभावकारी विधि मानिन्छ। तथ्याङ्क [illegible] जति सानो हन्छ त्यति नै क्षमताको एकरूपताको मात्रा अधिक हन्छ ([illegible])।

[illegible]का आधारमा व्याख्या गरिन्छ। [illegible] प्रमाणिक विचलन हन्छ, [illegible] ([illegible])। [illegible]

मानक विचलन सानो रहेकाले समग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता धैरै मात्रामा समान वा एकरूपता देखिन्छ। माथिको तालिकालाई स्तम्भ चित्रमा [illegible] :

[illegible]

प्राप्ताङ्क प्रतिशतमा

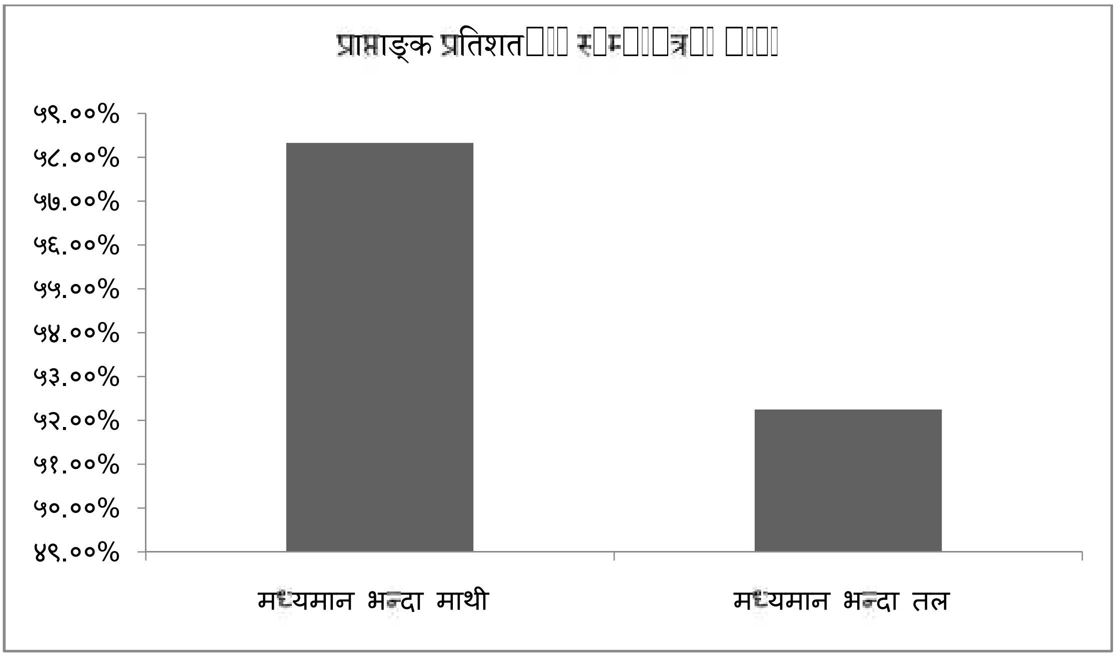

[illegible] ग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता हेदा मध्यमान भन्दा [illegible] प्र[illegible] प्र[illegible] प्र[illegible] विद्यार्थीहरूका आधारमा त्यहाका विधार्थीको निबन्ध लेखन क्षमता [illegible]

समग्र मध्यमान र मानक विचलनका आधारमा विद्यार्थीहरूका [illegible] [illegible] क्ष[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible]ङ्गिक आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति

[illegible]	[illegible]ग्र [illegible]	[illegible]ग्र [illegible]	[illegible]/ [illegible]	[illegible] [illegible]	[illegible] [illegible]		मध्यमान भन्दा [illegible]	
[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible].[illegible]			[illegible]ख[illegible]	प्र[illegible]	[illegible]ख[illegible]	प्र[illegible]
			[illegible]त्रा	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
			[illegible]त्र	[illegible]	[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible]	[illegible].[illegible]

(स्र[illegible]: [illegible] [illegible] [illegible]क्ष[illegible] [illegible] [illegible])

[illegible]क्त [illegible] विद्यार्थीहरूको [illegible] [illegible]ख[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] क्ष[illegible] विश्लेषण गदा निम्न अनुरूप देखिन्छ।

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]त्रा [illegible] [illegible]त्र[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ष्ट [illegible]ग्र [illegible] [illegible].[illegible] [illegible]र मानी तथ्याङ्कको विश्लेषण गदा छात्रा[illegible] [illegible]प्र[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]प्र[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ग्र[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] प्र[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] अङ्क ल्याउने विधार्थीको सङ्ख्यामध्य[illegible] [illegible] ल्याउने विधार्थीको भन्दा झन्डै [illegible] [illegible]त्रा[illegible] [illegible] लेखन क्षमता ठीकै रहेको मान्न सकिन्छ।

[illegible] [illegible]त्र [illegible] [illegible]ग्र [illegible] [illegible].[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[illegible] रहेको पाइयो। यस तथ्याङ्कको विश्लेषण गदा छात्रहरुको निबन्ध [illegible] क्ष[illegible] [illegible] [illegible]त्र[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] पाइयो। उक्त तथ्याङ्कलाई स्तम्भ चित्रद्[illegible] थप स्पष्ट पान प्रयास [illegible] [illegible]:

स्तम्भ चित्र नं:-[illegible]

प्र[illegible]

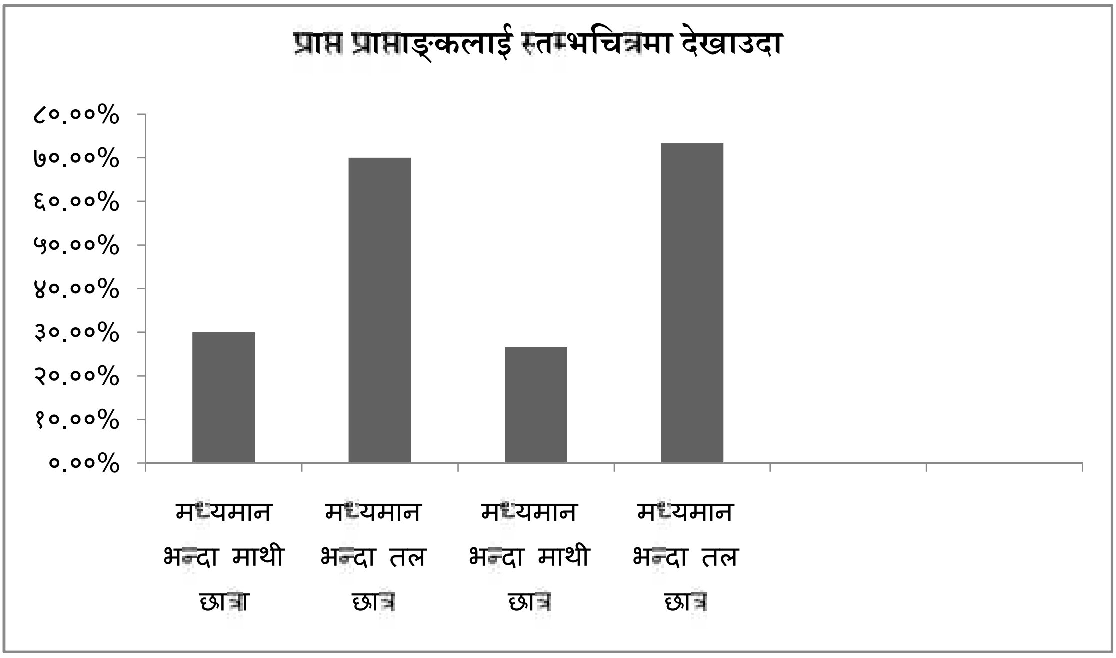

यसरी हेदा मध्यमान भन्दा [illegible] मध्यमान भन्दा तल [illegible] ([illegible]) [illegible] छात्र तर्फ मध्यमानभन्दा [illegible] ([illegible])जना र मध्यमानभन्दा तल ल्याउने [illegible] ([illegible]) [illegible]

[illegible]

[illegible] भूमिका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति:

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
			[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
			[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

([illegible]: विद्यार्थी सँग लि[illegible])

उक्त तालिकाको विश्लेषण गदा कुल सङ्ख्या [illegible]

[illegible] [illegible].[illegible] मध्यमानभन्दा तल [illegible].[illegible] [illegible] मध्यमनभन्दा [illegible].[illegible] र मध्यमान भन्दा तल [illegible].[illegible] [illegible] षी विद्यार्थीको संख्या कम [illegible] छ। यसकारण के भन्न सकिन्छ भने [illegible] भाषीको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो रहेको छ। उक्त तथ्याङ्कलाई [illegible]:

स्तम्भ [illegible]

प्राप्ताङ्क प्रतिशतमा

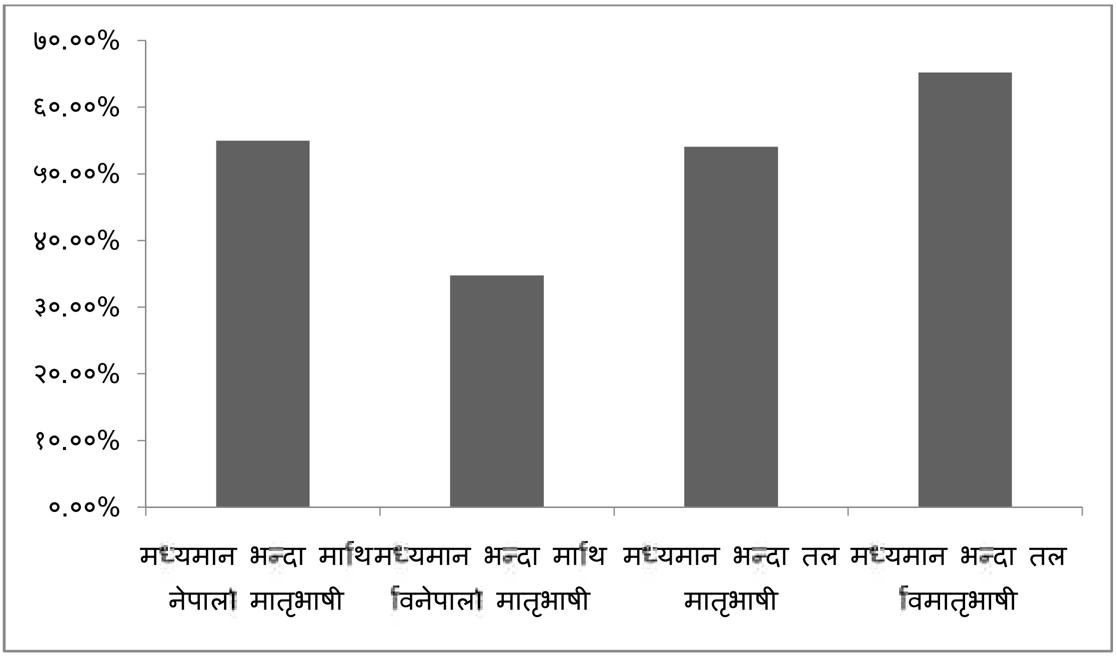

यसरी हेदा मध्यमानभन्दा [illegible].[illegible] [illegible].[illegible] [illegible] विद्यार्थीको प्राप्ताङ्क हेदा मध्यमानभन्[illegible].[illegible] [illegible].[illegible] [illegible]

[illegible]

विद्यालयको प्रकृतिको आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]		मध्यमान भन्दा [illegible]	
[illegible]	[illegible]	[illegible]			[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
			[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
			[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

(स्रोत: विद्यार्थी सँग लि[illegible])

विद्यालयको प्रकृतिको आधारमा हेदा कुल प्रतिनिधि [illegible] जना संस्थागत गरी जम्मा [illegible] माध्यमनभन्दा माथि [illegible]

यसरी हेदा सामुदायिकतफ माध्यमान[illegible]तफ मध्यमानभन्दा माथि [illegible] विद्यार्थी सङ्ख्या [illegible] र माध्यमानभन्दा कम ल्याउने विधार्थी कम [illegible]का विधर्थीहरुको[illegible] निबन्ध लेखन क्षमता [illegible]

[illegible]

[illegible] ग्र[illegible] **विद्यालयका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति**

[illegible] ख[illegible]	[illegible]ग्र [illegible]	[illegible]ग्र [illegible]	[illegible]	[illegible] ख[illegible]	[illegible]		**मध्यमान भन्दा** [illegible]	
[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible].[illegible]			ख[illegible]	प्र[illegible]	ख[illegible]	प्र[illegible]
			ग्र[illegible] क्षेत्र[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible]	[illegible].[illegible]
			[illegible] क्षेत्र[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible]	[illegible].[illegible]

(स्र[illegible]: विद्यार्थी सँग लि[illegible] क्ष[illegible])

[illegible] ग्र[illegible]का विद्यालयका आधारमा हेदा कुल प्रतिनिधि नमुना सङ्ख्या [illegible] ग्र[illegible] रू[illegible] द्य[illegible] ग्र[illegible] मध्यमान भन्दा माथि [illegible] र मध्यमान भन्दा तल [illegible] मद्यामान भन्दा माथि ल[illegible] ख[illegible] ग्र[illegible] र मध्यमान भन्दा तल ल्याउने [illegible] ग्र[illegible] द्य[illegible] विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता [illegible] क्त तथ्याङ्कलाई स्तम्भ चित्रद्वारा थप प्रकाश पारिएको छ।

स्तम्भ चित्र नं: □

प्राप्ताङ्क प्रतिशतमा

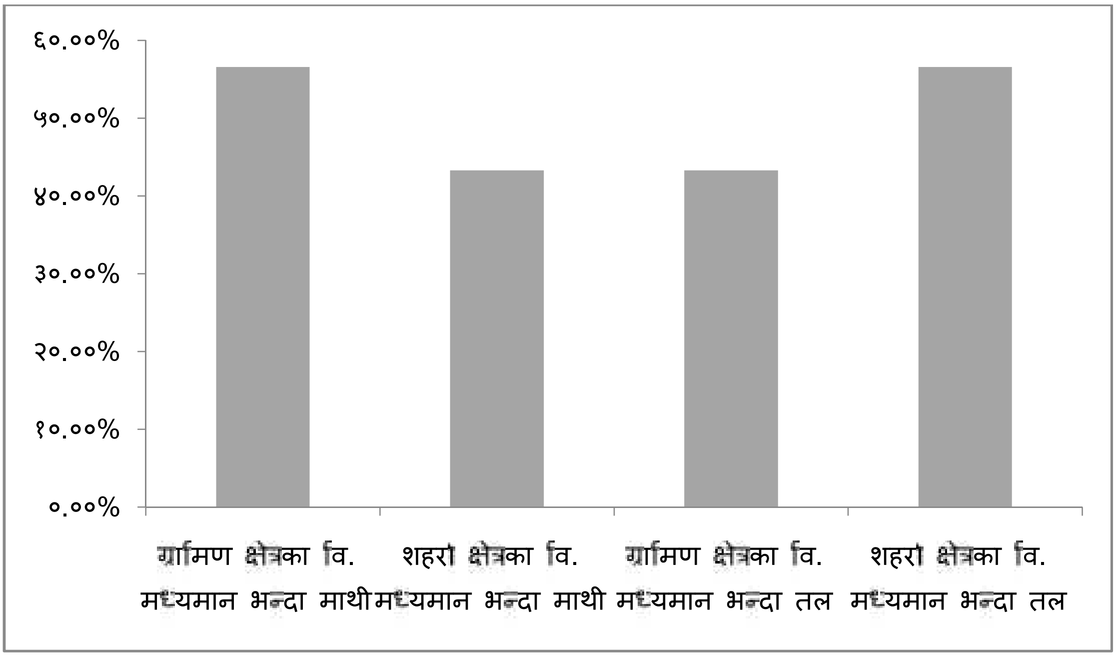

□□□□ □□□ग्रा□□□ □□;□□ □□द्या□□□□ □ध□□□□ □न्□□ □□□□ □□.□ र मध्यमान भन्दा तल □□.□ □□□□ □□□□□ □□□□ □□□□□;का विद्यालयका विद्यार्थीहरूको □ध□□□□□न्□□ □□□□ □□.□ □ध□□□□□□न्□□ □□ □□.□ प्रा□□□ □□□□ □□□□□ □□□□□□□□□□□□ग्रा□□□का विद्यालयका भन्दा सहरका विद्यालयका विद्यार्थीहरूको □□□न्□ □□□ क्ष□□□ □प्रा □□□□ □□

□□□□न्□ □□□□□च निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति

प्रस्तुत लेखमा कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता पत्ता लग्रा□□□□□द्देश□ □□□□□□ □ □□□□□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□न्□ □□□रू□□□□ तुलानात्मक विश्लेषण □□□□□ □□ □□□□न्□ □□□□□ □□□□□□ □श□□□□□ □ □□□□ □□ □□□□रू□□ बिचमा निबन्ध लेखन क्षमता□□ □□□□□ □न्□□ □ भन्नेतफ तुलात्मक व्याख्या तथा विश्लेषण □□ □ध□□□□, □□□□ □□□□□ □रू□ □□खि□□ा□रू□ प्रा□□ □□□□□ □□

□□□□□ □:□

□□□□ □ □□□□ □□□न्□ □□□ क्ष□□□□ □□□

□□□	□ख□□	□ध□□□	□□ग्र □ध□□□	□□□□ □□□□□	□□ग्र □□□□ □□□□□
□त्रा	□□	□.□□	□.□□	□.□□	□.□□
□त्र	□□	□.□□	□.□□	□.□□	□.□□

(स्रो□: विद्यार्थी सँग लि□□□□ □□क्षा□□ □□□□ □□□□)

उपयुक्त तालिकामा छात्रातर्फ □□□□□ □ □त्र □□ □□□□□ विधार्थी लिएका छन्। उक्त तालिकामा समग्र □ध□□□ □.□□□□□ □□ □□□□ रू□□ □त्रा□रु□ □ध□□□ □.□□र छात्रहरुको □ध□□□ □.□□□□□ □□□□□ त□□□ □□ग्र □□□□ □□□□□ □.□□□□□ □ □□□□□□ □□□□□□त्रा□रु□□.□□र छात्रहरुको □.□□□□□ □□□□□ □□□ □□न्□□□ग्र □ध□□□ □.□□ □□ □ □□□□ □त्रा□रु□ □□□न्□ □□□ क्ष□□□ □त्रा□रु□ □□□□□ □च्□ □□□ □□□न्□ त्यसैगरी छात्रतर्फको निबन्ध लेखन क्षमताको स्थितिलाई □□□□□ □म्रा □□ □□□□□ध□□□□ □ □□□□ □□□□□□□ □ □□□□ □□□□□ □□□□□□□ □□□□ □□□ प्र□□□ □□□□□ □□

□□ग्र □□□□ □□□□□□□ आधारमा उक्त समूहका विद्यार्थीहरूको □□□न्□ □□□ क्ष□□□□ □□□त□□ □□श्ले□ गदा छात्राहरुको मानक विचलन □.□□□त्रा□रु□ □□□□ □□□□□ □.□□□□□ □□ □□ग्र □□□□ □□□□□□□ □ □□ □□□□□□□ □□□ □त्रा□रु□ □□□□ □□□□□ □न्□□.□□□□□□ □□□□ □ □□□ छात्रहरुबिचको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना गदा □□□□□त्र छात्रहरुको क्षमतामा कमी देखिन्छ। यसलाई स्तम्भ चित्रमा यसप्रकार देखाउन सकिन्छ।

स्तम्भ चित्र नं –[illegible]

लैङ्गिकताको आधारमा विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति

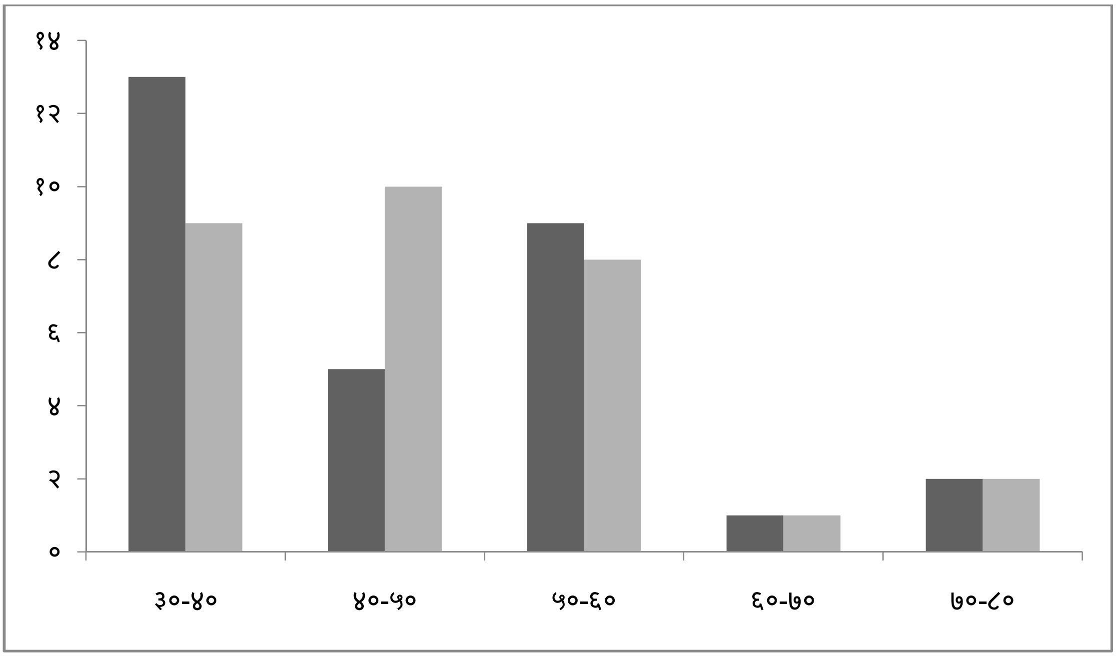

उपयुक्त स्तम्भ चित्र अ[illegible] [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] प्रतिशत ल्याउने [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]-[illegible]

भाषिक पृष्ठभूमिका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible].[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible].[illegible]	[illegible].[illegible]

(स्रो[illegible]: विद्यार्थी सँग लि[illegible] [illegible] [illegible] [illegible])

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]ग्र [illegible] रहेको छ। समूहगत रूपमा हेदा [illegible]

[illegible]

[illegible] मध्यमान समग्र मध्यमान भन्दा [illegible] विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता समग्र मध्यमान भन्दा माथि [illegible] क्षमता राम्रो देखिन्छ। त्यसैगरी समग्र मध्यमान [illegible]षि विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो नै रहेको सावित हन्छ। [illegible] विद्यार्थीहरूको तुलनामा अध्ययन तथा विश्लेषण गदा नेपाली मातृभाषी विद्यार्थीहरूको मध्यमान समग्र मध्यमान भन्दा [illegible] विद्यार्थीहरूको मध्यमान समग्र [illegible]न्ध लेखन क्षमताको स्थिति हेदा [illegible]

उपयुक्त तालिकामा मानक विचलनलाई समग्र मानक विचलन [illegible] विद्यार्थीहरूको मानक विचलन [illegible]ग्र [illegible] रहेको पाइन्छ। यसरी हेदा मानक विचलनको आधारमा समूहगत रूपमा हेदा [illegible]। यसबाट के पुष्टि हन्छ भने [illegible] भन्दा नेपाली मातृभाषी विद्यार्थीहरूको सङ्ख्या अलि बढी भएकाले निबन्ध लेखन क्षमता पनि तुलानात्मक रुपमा हेन हो भने [illegible] विद्यार्थीको निबन्ध लेखन क्षमता उच्च छ भन्न [illegible] नेपाली विमातृभाषी विद्यार्थीको निबन्ध लेखन क्षमतालाई प्र[illegible] स्तम्भ चित्रमा देखाउन सकिन[illegible]

स□म□ □□त्र □-□

नेपाली मातृभाषी र नेपाली विमातृभाषी विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक □स□□□:

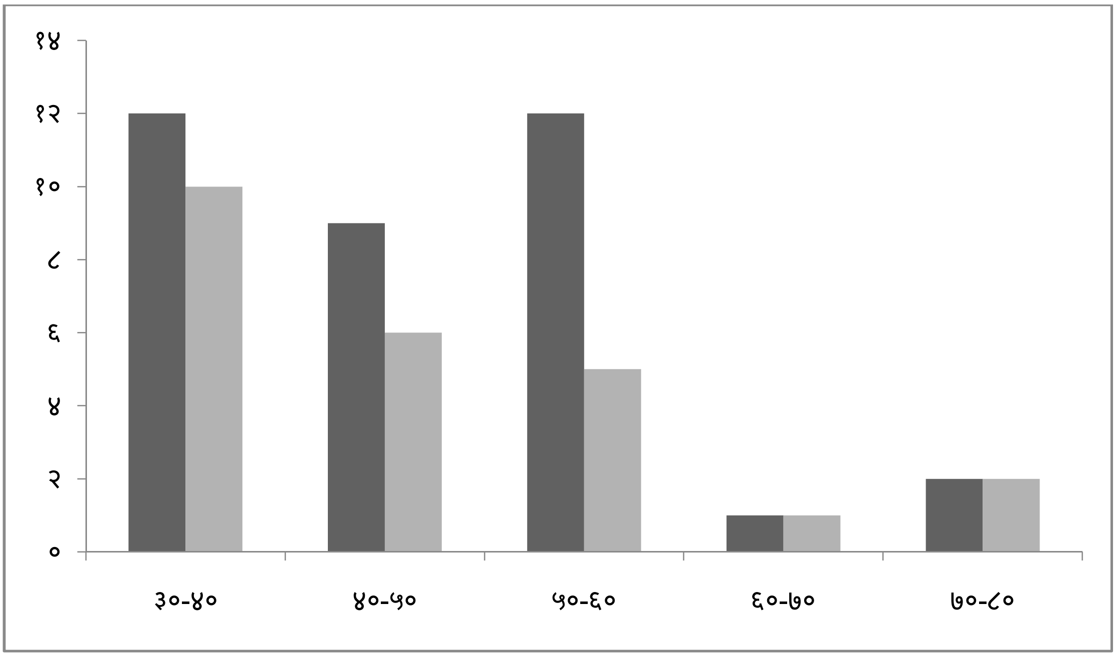

□□□क्त स्तम्भ चित्रअनुसार □□-□□ प्रतिशत ल्याउने □□□□□□ □□□ख□□ □□□□□ □□□□ □□□□□□□ □ □□□□□ □□□□ □□□□□ त□□□□ □□-□□ प्रतिशत ल्या□□□□□□ □□□□□□ □□□□ □□□□□□□□ □□□□, त□□□□ □□-□□ प्र□□□□ ल्याउने विधार्थी सङ्ख्या □□□□□ □□□□□□□ □ □□□□ □□□□□□□□□ □□□□ □□□□□ त□□□□ □□-□□प्र□□□□ ल□□□□□□□□□ □□□ख□□ □□□□ □□□□□ □□□□□□□ □ □□□□ □□□□□□□□ □□□□ □□□□□ त□□□□ □□-□□ प्र□□□□ ल्याउने विधार्थी सङ्ख्या □□□□ □□□□□□□ □ □□□□ □□□□□ □□□□□□□□ □□□□ □□□□

[illegible]

[illegible] प्रकृतिको आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

(स्रो[illegible]: विद्यार्थी सँग लि[illegible])

प्रस्तुत तालिकामा संस्थागत तफ [illegible] जना विद्यार्थीहरू लिइएको छ। [illegible] संस्थागत तफका विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको [illegible] विद्यालयका विद्यार्थीको मध्यमान [illegible] ले कम छ भने समग्र माध्यमका तुलनामा [illegible] विद्यालयका विद्यार्थीतफको मध्यमान [illegible] र संस्थागत तफका विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक व्याख्या विशलेषण गदा संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो [illegible]

[illegible] विद्यालयका विधार्थीहरुको समग्र मानक विचलन [illegible] भने सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूको मानक विचलन [illegible] विचलन संस्थागत विद्यालयका विद्यार्थीका भन्दा [illegible] सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको निबन्ध लेखन क्षमता [illegible] उच्च रहेको पाइन्छ।

यसरी उक्त तथ्यले [illegible] विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमतामा अन्तर [illegible]को तुलनामा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीको निबन्ध लेखन क्षमता अलि [illegible]

रहेको स्पस्ट हन्छ। [illegible] विद्यालयका विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता[illegible] प्र[illegible]

आधारमा यसरी स्तम्भ चित्रमा देखाउन सकिन्छ [illegible]

स[illegible]म[illegible] [illegible]त्र [illegible]-[illegible]

सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको तुलनात्मक स्थिति

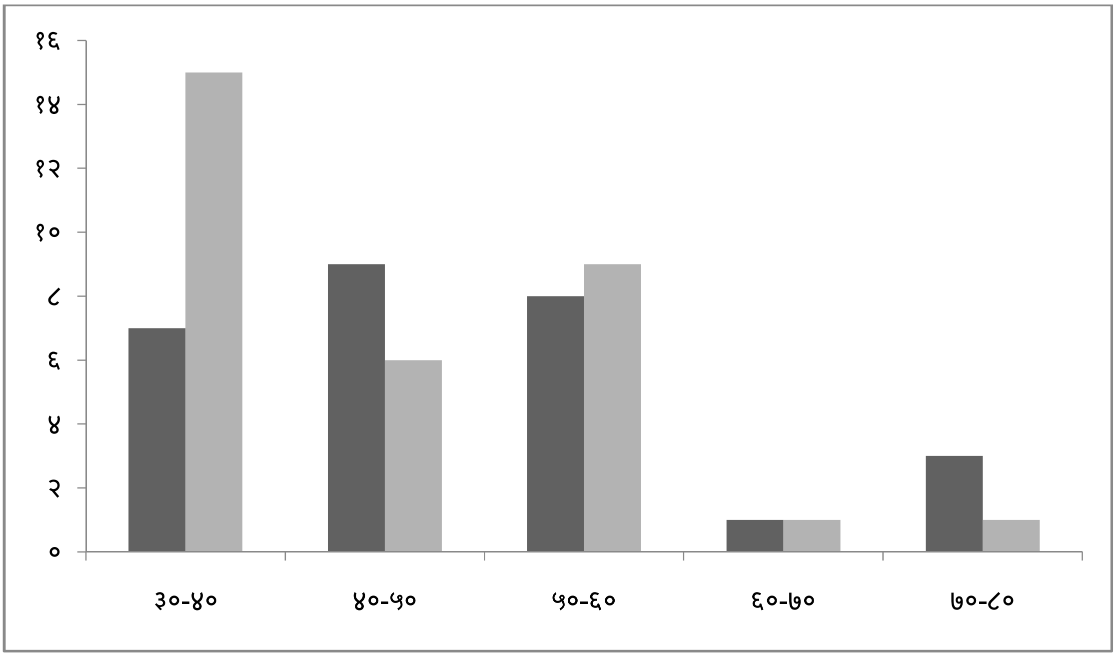

[illegible] प्रस[illegible]स[illegible]म[illegible] [illegible]त्र[illegible] [illegible]-[illegible]प्र[illegible] ल[illegible]ख[illegible] [illegible]स[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-[illegible] प्रतिशत ल्याउने विधार्थी सङ्ख्या [illegible] [illegible]स[illegible] [illegible]-[illegible] प्रतिशत ल्याउने विधार्थी सङ्ख्या [illegible] [illegible]स[illegible] [illegible]-[illegible] प्रतिशत ल्याउने विधार्थी सङ्ख्या [illegible] [illegible]स[illegible] [illegible]-[illegible]प्रतिशत ल्याउने विधार्थी सङ्ख्या [illegible] [illegible]स[illegible] [illegible]

यसरी हेदा सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयको निबन्ध लेखन क्षमतालाई तुलानात्मक अध्ययन गदा संस्थागत विद्यालयका विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता [illegible]च[illegible] [illegible]

□□□□□ □□□

□□□ □ ग्र□□□□□ विद्यालयका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको तुलना

□□□	□ख□	□ध□□□	□□ग्र □ध□□□	□□□□ □□□□□	□□ग्र □□□□ □□□□□
□□□	□□	□.□□	□.□□	□.□□	□.□□
ग्र□□□	□□	□.□□	□.□□	□.□□	□.□□

(स्रो□: विद्यार्थी सँग लिईएको परीक्षाको नतिजा □□□□)

प्रस्तुत तालिकामा सहरका □□ □□□ □ ग्र□□□□□ □□□□□ विद्यार्थीहरू लिएको छ□ □क्त □□□□□□ □□ग्र □ध□□□ □.□□□□□ □ □□□□□□□द्य□□□□ □ध□□□ □.□□□ग्र□□□□□ □द्य□□□□ □ध□□□ □.□□ □□□ □□ त□□□□ □क्त □□□□□ □□ग्र □□□□ □□□□□ □.□□ □ □□□□□□ रू□□□□□□□ □□□□ □□□□□ □.□□ □ ग्र□□□□□; □□ विद्यार्थीहरूको मानक विचलन □.□□□□□ □□□□□ □□□ □□□न□□ □□ग्र □□ध□□□□□ □□□□□ सहरका विद्यालयका विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता तुलनात्मक रूपमा उच्च रहेको पाइन्छ। त□□□□ ग्र□□□□□;□□ विद्यालयकाविद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमताको स्थितिलाई हेदा □□ग्र□ □□ □□□□□□ध□□□□□□□□ □□□□□□□ □□□□□ □□□□□□ □□□□□□□ □□□□□ □□□ प्र□□□ □□□□□ □□

समग्र मानक विचलनका आधारमा उक्त समूहका विद्यार्थीहरूको □□□न□ □□□ क्ष□□□□□ □□□□त□□ □□श्लृ□□ □□□ □□□□□ □□द्य□□□□ विद्यार्थीहरूको मानक विचलन □.□□□ग्र□□□का विद्यालयका विद्यार्थीको □□□□ □□□□□ □.□□ □□□ □□ □□ग्र □□□□ □□□□□□□ □□□ □□□□□□□□ □□□ सहरका विद्यार्थीहरूको मानक विचलन समग्र मानक विचलन भन्दा □.□□□□□□ □□□ □ □□ग्र□□□ तफका विद्यार्थीहरूको समग्र □□□□ □□□□□ □न□□ □.□□□□□□ □□□न□□ □□□□ □□ग्र□□□ □ □□□□□ □□द्य□□□□ □□द्य□□हरू□□ □□□न□ लेखन क्षमताको तुलना गदा थोरैले मात्र ग्र□□□का विद्यालयका विद्यार्थीहरूकोक्षमतामा कमी देखिन्छ। यसलाई स्तम्भ चित्रमा यसप्रकार देखाउन सकिन्छ □

स्तम्भ चित्र नं -[illegible]

[illegible] ग्र[illegible]का विद्यालयका आधारमा निबन्ध लेखन क्षमताको स्थिति

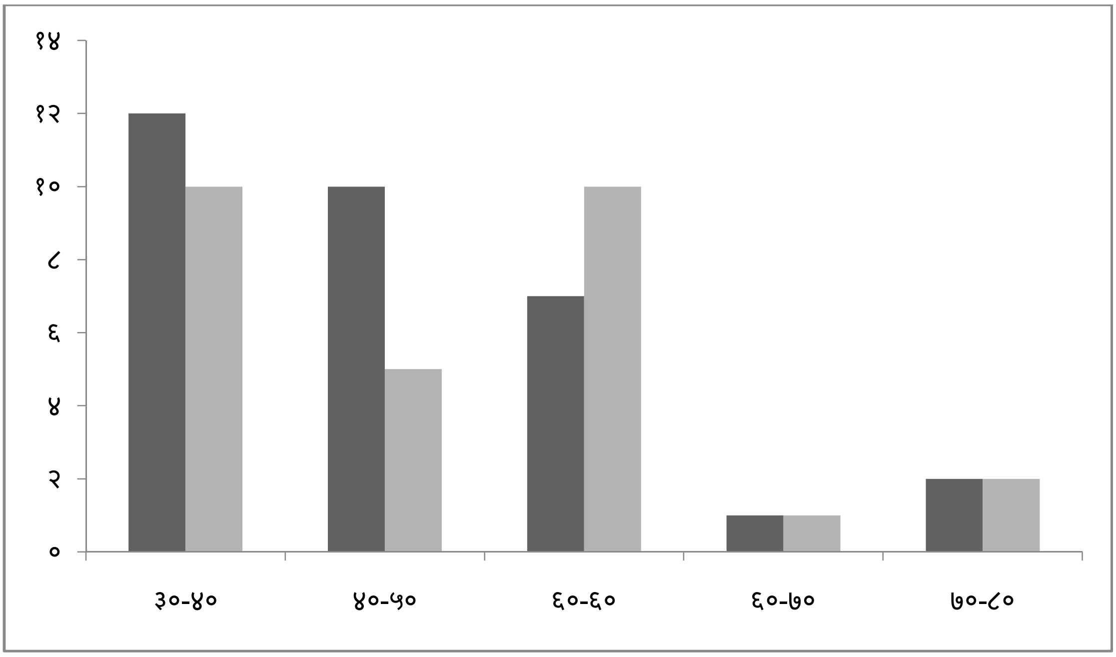

उपयुक्त स्तम्भ चित्र अनुसार [illegible]-[illegible] प्रतिशत ल्याउने विधार्थी सङ्ख्या सहरका विद्यालयका विद्यार्थीहरु [illegible] ग्र[illegible] [illegible]द्या[illegible] [illegible]द्या[illegible] [illegible]-[illegible]प्रतिशत ल्याउने विधार्थी सङ्ख्या ग्र[illegible] [illegible]-[illegible]प्रतिशत ल्याउने ग्र[illegible] [illegible] विद्यार्थीहरूको सङ्ख्या [illegible] [illegible]-[illegible] प्रतिशत ल्याउने विधार्थी सङ्ख्या [illegible] [illegible]द्या[illegible] [illegible]रु [illegible] विद्यार्थीहरु गरी [illegible]

[illegible] ग्र[illegible] तफका विद्यालयको निबन्ध लेखन क्षमतालाई तुलनात्मक अध्ययन गदा सहरका [illegible]द्या[illegible] विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता उच्च रहेको पाइयो।

छलफल र व्याख्या

झापा जिल्लाको मेचीनगर नगरपालिका भित्रका [illegible]मुदायिक र संस्थागत विद्यालयका [illegible] [illegible]द्या[illegible] [illegible]द्या[illegible] [illegible]क्षा सञ्चालन गरी नतिजाको विश्लेषण गदा छात्रहरुको [illegible] छात्राहरुको निबन्ध लेखन क्षमता उच्च रहेको पाइयो[illegible]को तुलनामा मातृभाषी विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता [illegible]म्र[illegible] खास गरेर छात्रहरू[illegible] [illegible]त्रा[illegible]

क्षमता उच्च रहनुमा छात्रहरू विद्यालय कम उपस्थित हने, [illegible] विद्यालयका तुलनामा संस्थागत विद्यालयका विधार्थीहरुको नतिजा राम्रो हनु[illegible] संस्थागत विद्यालयको निबन्ध लेखन शैली र [illegible]क्षिक सुधार राम्रो रहेको पाइयो। [illegible]का विद्यालयका आधारमा हेदा सहरका विद्यालयका विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता [illegible]

[illegible]को तुलनामा नेपाली मातृभाषी विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो हनुमा [illegible] वेवास्ता गरेको आफूले जस्तो बोल्ने लेख्दा पनि [illegible] भने नेपाली मातृभाषी विद्यार्थीहरूले आफ्नो भाषाप्र[illegible] हाम्रो राष्ट्रिय भाषा हो हामीले जान्नु पछ [illegible] पाइयो। यस तथ्यले के पुष्टि हन्छ भने [illegible] अङ्ग्रेजी भाषाप्रति बढी रुचि राखेको [illegible] विद्यालयका विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता [illegible], [illegible] भाषाका रुपमा लिएका कारण पनि निबन्ध [illegible] अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो रहेको पाइयो। तर [illegible] गुणस्तरलाई सुधार गनुपन देखिन्छ। [illegible] अभ्यास मात्र गराउने अन्य [illegible] विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता भन्दा सहरका विद्यालयका विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो रहनुमा सहरका विधर्थीहरुको काम पढ्नमा [illegible]

[illegible]

[illegible], [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] नगरपालिकाका कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता [illegible] निम्न लिखित निष्कष प्रस्तुत गन सकिन्छ[illegible] ई आफ्नै तरिकाले लेखेका [illegible] विषयवस्तु भन्दा फरक पनि लेखेको पाइयो।

समग्र निबन्ध लेखन क्षमतामा विद्यार्थीहरू निबन्ध [illegible] क्ष[illegible] प्र[illegible] श्र[illegible] श्रे[illegible] -[illegible] श्रे[illegible] -[illegible] प्र[illegible] विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता खासै [illegible] ग्र [illegible] .[illegible] र मध्यमान भन्दा तल [illegible] .[illegible] रहेकाले समग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो रहेको [illegible] ग्र [illegible] .[illegible] बढी रहेकाले समग्र विद्यार्थीहरूको निबन्ध [illegible] क्ष[illegible] रू[illegible]

[illegible] रू[illegible] आधारमा विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमतालाई नियाल्दा छात्रको [illegible] छात्राहरुको उच्च रहेको पाइयो।[illegible] भूमिका दृष्टिले [illegible] विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता समग्र मध्यमान [illegible] .[illegible] मातृभाषी विद्यार्थीहरूको निबन्ध [illegible] क्ष[illegible] देखिन्छ। त्यसैगरी [illegible] ग्र [illegible] .[illegible] नेपाली मातृभाषी विद्यार्थीहरूको मध्यमान [illegible] .[illegible] विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो रहेको पाइयो।ग्र[illegible] विद्यालयका समग्र मध्यमान भन्दा [illegible] .[illegible] ग्र[illegible] का विद्यालयका विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन [illegible] क्षमता सन्तोषजनक देखिन्छ।त्यसैगरी समग्र मध्यमान [illegible] .[illegible] विद्यालयका विद्यार्थीहरूको [illegible] .[illegible] निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो रहेको पाइयो।

[illegible]को प्रकृतिको आधारमा हेदा सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरुको भन्दा [illegible] विद्यालयका विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो रहेको पाइयो।समग्र [illegible] र संस्थागत विद्यालयका विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्ष[illegible] मिनेटको समय निधारण गरिएको थियो।त्यसमा कसैले परिचय नदिई आफ्नै तरिकाले लेखेका [illegible]

[illegible]रु

प्रस्तुत कक्षा नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको [illegible] अध्ययन र विश्लेषणबाट प्राप्त निष्कषका आधारमा निम्नलिखित सुझावहरु प्रस्तुत गन सकिन्छ।[illegible] क्ष[illegible], स[illegible],रु[illegible],आवश्यकता अनुसार हनुपछ। विद्यार्थीहरुको [illegible] क्ष[illegible] व्यावहारिक परिवतनका लागि छुटै सृजनात्मक कायहरु गन लग्न[illegible] गनुपछ। विद्यार्थीहरुमा निबन्ध लेखन क्षमता अभिवृद्धिका लागि व्यावहारिक लेखन काय [illegible], [illegible],[illegible],विद्यार्थीहरुको स्तर,रु[illegible] पूव ज्ञानमा आधारित [illegible] क्र[illegible] निमाण गनुपदछ।

विद्यार्थीले निबन्ध लेख्ने क्रममा शीषक बाहेकका अनावस्यक [illegible] लेख्दा कसरी लेख्ने कति अनुच्छेदमा लेख्ने भन्ने कुरा नै था[illegible] पहिलो अनुच्छेदमा के लेख्ने दोश्रो [illegible] अनुच्छेदमा के लेख्ने भन्ने थाहा नभई [illegible]तरिका र यस्ता [illegible] कायको अभ्यास [illegible]

[illegible] विद्यालयका विद्यार्थीहरुको निबन्ध [illegible] घोकाउने प्रवृति रहेको स्पष्ट हन्छ।[illegible] उत्तरको अपेक्षा राख्नुपछ।

[illegible]मा ख्याल राख्दै रहस्व दीघ सम्बन्धी नियम साथै प्राविधिक र पारिभाषिक शब्दको प्रयोग सम्बन्धी [illegible]

शब्दहरु धेरै भन्दा धेरै लेख्न लग्[illegible] भाषिक दृष्टिले हेदा [illegible] क्ष[illegible] [illegible] क्ष[illegible] [illegible] द्य[illegible] [illegible] ख[illegible] क्ष[illegible] [illegible] विद्यालयका विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता राम्रो भएता पनि लेखन [illegible] संस्थागत विद्यालयको समग्र शिक्षाको गुणस्तर [illegible]

[illegible] क्षि[illegible] [illegible] नभएका समयमा विद्यार्थीलाई [illegible] काय गराउँदा पनि विद्यार्थीमा निबन्ध [illegible] क्ष[illegible] [illegible] द्य[illegible] [illegible] क्षक ले सहजताका रुपमा बिचबिचमा भनिदिने [illegible] बनाउन शब्दभण्डारक्ष[illegible] द्धि गन पाठ्यपुस्तकका साथसाथै अन्य निबन्ध का सन्दभ पुस्तकको पनि व्यवस्थापन मिलाउनु [illegible]

[illegible] विद्यालयमा तालिम प्राप्त शिक्षक नराखि [illegible] अप्राप्त शिक्षकले [illegible] विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता कमजोर [illegible] द्य[illegible] क्ष[illegible] तालीम प्राप्त, [illegible] क्ष[illegible] राख्नुपदछ। कतिपय विद्यालयमा [illegible] क्षे[illegible] प्र[illegible], [illegible] क्ष[illegible] स्तरीय भाषा बोल्न र लेख्न प्रयत्न गनुपन देखिन्छ।

सीमित समय र निर्धारित पाठ्यपुस्तकबाट मात्र विद्यार्थीहरूलाई [illegible] रु(श्रु[illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] प्र[illegible]) [illegible] दोस्रो भाषाका रुपमा [illegible] प्रयोग गन दोस्रो भाषि विद्यार्थीहरूलाई ध्यानमा राखेर [illegible] क्र[illegible], [illegible], [illegible] क्षि[illegible] प्र[illegible] क्ष[illegible]

[illegible] द्य[illegible] आहिले पनि शिक्षक केन्द्रित [illegible] प्र[illegible] गरी विद्यार्थीहरूलाई निष्क्रिय राखी [illegible] क्ष[illegible], कक्षाकोठामा प्रवेश गदा दैनिक [illegible] प्र[illegible] क्ष[illegible] [illegible] न्द्र[illegible] क्ष[illegible] प्र[illegible] प्र[illegible] विद्यार्थीहरूलाई सबै कायमा [illegible]

[illegible], आत्मविश्वासी ,[illegible] पर्दछ। निबन्ध लेखन क्षमता, [illegible] क्ष [illegible] क्षा [illegible] क्ष[illegible]मा निबन्ध लेखन सम्बन्धी क्रि[illegible]

[illegible] लेखन सम्बन्धी विभिन्न क्रियाकलापलाईशिक्षण र मूल्यां[illegible] संरचनात्मक मूल्यांकनका माध्यमले विद्यार्थीहरूलाई उत्प्रेरित ग[illegible] दृष्टिकोणले पनि विद्यार्थीलाई सहज [illegible]

[illegible] क्ष[illegible]

[illegible],[illegible] [illegible]रामा प्रकट गन र्छारतो [illegible] [illegible] भएका कुराहरूको लिपिबद्ध [illegible] रू [illegible] रू[illegible] रू[illegible] पस्कन सक्नु निबन्ध लेखन हो। निबन्ध [illegible] रू[illegible] ज्ञानविज्ञानका विभिन्न क्षेत्र[illegible] दृष्टि[illegible] परिचित हनका [illegible] लेख्ने क्षमताको आवश्यकता अनिवाय [illegible] विद्यार्थीमा [illegible] क्ष[illegible] आविष्कार एबम् अनुसन्धानबाट प्राप्त [illegible] ज्ञा[illegible],विज्ञानर प्रविधि सम्बन्धी सुचनाहरुबाट [illegible]

[illegible]

खासगरी शिक्षाको इतिहासलाई हेदा शिक्षाको सुरुवात घरबाटै हन्छ ।बालकले ज्ञान आजनका कुरा आमाबाट र परिवारका अन्य सदस्यबाट प्राप्त गछ। बिस्तारै सामाजिकीकरण हँदै उ विद्यालयमा औपचारिक रूपमा ज्ञा[illegible] आजनको सुरुवात गछ। [illegible] एउटा परम्परा पाइन्छ। जीविकोपाजनका लागि [illegible] गुरुकुल शिक्षा[illegible] विद्यालय शिक्षाको सुरुवात विकससम्म आइपुग्दा [illegible]

शिक्षाको इतिहासमा राष्ट्रिय शिक्षा पद्धतिको [illegible] क्षेत्रमा आमूल परिवतन ल्यायो। यस योजनाले प्रत्येक तहका अलग अलग पाठ्यक्रम [illegible]

□□□□ □□□□□ □□□□ तहगत पाठ्यक्रममा राष्ट्रिय उद्देश्य,□□□□ उद्देश्य, □□□□□ □ □□□□ष्ट □द्देश□, □क्ष□□□ □द्देश□□रू,विधाको क्षेत्र र क्रम आदि जस्ता □□□रु□□ □□□□ रूपमा प्रस्तुत गरेपनि सबै विषय भावी र □द्या□□□□ □□□□□ □□□□□ □□□□□ □□□□रू□द्ध□स□ष्ट,□□□□□, □क्र□□□□□□रु □ख□ □□□□□□,□□□□□□ □ विद्यार्थीहरूलाई पनि चाख लाग्दा शीषकछनोट गरी निबन्ध लेखन को पृष्ठभूमि □□□ □□□□□□□□□ □□□क्र□ , □□□□स□□ निमाण गन आवश्यक देखिन्छ। नेपालको संविधान □□□□ □□क्ष□□□ □□□□ □□□□ □□□□□□□ □□□ □□ □□ □क्ष□ □□□□ □□स□□ □□□ □ □□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□ □ □□□□ल□ □□□□□□□□ तहसम्म निशुल्क शिक्षाको व्यवस्था गरेपनि कतिपय □□स□□□ □□□□□□□ □□□□ प्र□□□□□

□द्य□□ □□□□ □□□□ □□□ □□□□□ □□□□ □□□□क्ष□□ महत्वपूण स्थान ओगटेको हँदा प्र□□□□ □□ □□□ □□□□□□□ रू□□□ □□□□□ □□□□ □□□ □□ □□□□□ □क्ष□ प्र□□□□□□,□□□□□□ □□□□ आवश्यकतामा आधारित हन जरुरी छ।परम्परादेखि नै □□□□ □□□□ □□□□□□□□□रु□□ □□□□ □□□□ □□□□ □ □□□□□ □□□□□□ □□□ □□□ □□□□□ □□□□□□□□□ □□□□□ रू□□ □□□□□□□□ □□□□ □□□□□□ □□□□□□□युक्त खाल्को पाठ्यक्रम एबम् पाठ्यसामग्री तयार □□□□□

□□□□□□□□□□□□प्रत□क्ष □□□□□ □ख□□□□ □□□□□□□□□रु□□ □□□□ □□□□□□□ □क्ष□ □□□□ □□□□□ □□□□ □स□ □□□□□, □□□□□□□□□□□□□□त्त□□□□ □□□□ □□□□□□□ल□ □□□ व्यावहारिक किसिमका सन्दभ सामग्री हन आवश्यक हन्छ।□□□□ □□□□ □□□ □□□□□□□ग्र□□ □□□□□□ □न्त□□ सृजनात्मक रचनात्मक अभ्यास छनोट गदा □□□□□ □□□ □□□□□□□□ □□□□□□ ख्याल गद बहभाषी पृष्ठभूमिका विधार्थीहरुको क्ष□□□ □□□□□□ □□□□□ □श□□ पृष्ठपोषण प्रदान हने खाल्को भाषा□□□ □ □श□□ □□

□□□ □□□□ □□□ प्र□□□गत उपयोग निम्नानुसार देखाउन सकिन्छ

निबन्ध लेखन क्षमता सम्बन्धी आउदा वषमा गरिने अनुसन्धानका लागि आधार प्रदान गदछ।विभिन्न समूह □□□□□□, □स□□□, छात्र तथा छात्रा लगायत अन्य पक्षमा तुलानात्मक अध्ययन गरी समस्याको पहिचान □□□□ समस्या समाधान गन सहयोग पुग्नेछ।

- प्रस्तुत शोधले [illegible]
- विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमतामा देखिएका कमी कमजोरीहरू हटा[illegible] आधारहरू प्रदान गदछ।
- [illegible]लाई विधार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमता अनुरूप शिक्षण प्रक्रिया सञ्चालन गन मद्दत [illegible]
- [illegible]
- जातिगत हिसाबले विभिन्न जातिका विद्यार्थीहरूको निबन्ध लेखन क्षमता अध्ययन गरी शिक्षण गन शिक्षकलाई मद्दत गदछ।
- [illegible] शिक्षण क्रियाकलापमा आवश्यक सुधार ल्याउन [illegible]
- [illegible]कतालाई आफ्नो अनुसन्धान काय अगाडि बढाउन मद्दत पुग्नेछ ।

[illegible] **लागि शीषकहरू**

- [illegible]विद्यार्थीहरुको [illegible] क्षमताको अध्ययन
- [illegible] क्षमताको अध्ययन
- [illegible] – विद्यार्थी अन्तरक्रियाको अध्ययन
- [illegible] नौ मा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको हिज्जे लेखन क्षमताको [illegible]
- कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको कविता लेखन क्षमताको अध्ययन
- [illegible] बाह्रमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको विज्ञापन लेखन क्षमताको अध्ययन

[illegible]

[illegible], [illegible]([illegible]),***कक्षा दशमा अध्ययनरत विद्यार्थीको बुँदा टिपोट क्षमताको अध्ययन***(अप्रकाशित शोधपत्र) [illegible] : शिक्षाशास्त्र सङ्काय, [illegible] [illegible]।

[illegible], [illegible] ([illegible])***आधुनिक नेपाली निबन्ध र समालोचना***, करुधरा पब्लिकेसन प्रा. [illegible]।

[illegible],[illegible] ([illegible]),कक्षा आठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको निबन्ध लेखन क्षमताको अध्ययन (अप्रकाशित शोधपत्र) [illegible] : शिक्षाशास्त्र सङ्काय,[illegible] [illegible]।

[illegible], ([illegible]), [illegible], [illegible]।

[illegible], [illegible] ([illegible]),***अनिवाय नेपाली***, जुपिटर प्रिन्टिङ एन्ड पब्लिसिङ हाउस प्रा. [illegible]।

[illegible],[illegible]([illegible]),***कक्षा सातमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरुको पठनबोध क्षमताकोअध्यय***[illegible]([illegible]त्र)[illegible] : शिक्षाशास्त्र सङ्काय, [illegible] [illegible]

[illegible], [illegible]([illegible]), साहित्यपरिचय, [illegible]:[illegible]

[illegible] ([illegible]) ***नेपाली बोध र अभिव्यक्ति***, काठमाडौं विद्यार्थी पुस्तक भण्डार।

[illegible] ([illegible]) ***नेपाली भाषा शिक्षण***, काठमाडौं विद्यार्थी प्रकाशन प्रा. [illegible]।

[illegible] ([illegible]), [illegible], काठमाडौंविद्यार्थी पुस्तक भण्डार।

[illegible], [illegible] ([illegible]), [illegible], [illegible]

[illegible] ([illegible]),***अनिवाय नेपाली***, काठमाडौं एवेरेस्ट पब्लिकेशन प्रा. [illegible]।

[illegible], [illegible] ([illegible]), [illegible], [illegible]

[illegible], [illegible] ([illegible]), [illegible], [illegible]

[illegible]

[illegible] शब्द नघटाई एक एक ओटा ओटा निबन्ध लेख्नुहोस् ।

([illegible]) प्राविधिक शिक्षा आजको आवश्यकता

([illegible]) [illegible]

([illegible]) [illegible]

व्यक्तिवृत्त

[illegible] : [illegible]

[illegible] : [illegible]/[illegible]/[illegible]

जन्म स्थान : [illegible] -[illegible]

[illegible] : [illegible]/[illegible]

राष्ट्रियता : [illegible]

[illegible] : [illegible]

[illegible] : [illegible]

[illegible] : [illegible] -[illegible]

सम्पर्क ठेगाना : [illegible] -[illegible]

[illegible] : [illegible]

[illegible] :bharatibhagwati3@gmail.com

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	श्रे[illegible]
[illegible]	प्र[illegible]	[illegible]	[illegible]	द्वि[illegible]
[illegible]	+[illegible]	[illegible]	[illegible]	द्वि[illegible]
[illegible]	स्ना[illegible]	[illegible]	त्रिभुवन विश्वविद्यालय,[illegible]	द्वि[illegible]

[illegible]

आधारभूत कम्प्युटर